

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ANALÝZA FAKTORŮ OVLIVŇUJÍCÍ VÝBĚR
NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE Z POHLEDU
VEŘEJNÉ SPRÁVY NA PŘÍBRAMSKU**

Autor práce: Michaela Shrbená, DiS.

Studijní program: Veřejná správa

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Kocíková, MBA, LL.M.

Katedra: Katedra managementu veřejné správy

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Michaela Shrbená, DiS.

Studijní program: Veřejná správa

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Analýza faktorů ovlivňujících výběr náhradní rodinné péče z pohledu veřejné správy na Příbramsku

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Analysis of Factors Influencing the Choice of Alternative Family Care from the Point of View of Public Administration in the Příbram Region.

Katedra: Katedra managementu veřejné správy

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Zuzana Kocíková, MBA, LL.M.

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2024

Cíl bakalářské práce:

Hlavní cíl bakalářské práce je identifikovat a analyzovat klíčové faktory, které ovlivňují rozhodovací procesy týkající se výběru náhradní rodinné péče v České republice a zhodnotit jejich dopady na efektivitu veřejné správy.

Vedlejší cíl bakalářské práce je zhodnotit současný systém výběru a navrhnout potenciální zlepšení pro zajištění co nejvhodnější péče o děti, které se ocitly v náhradní rodinné péči.

Student: Michaela Shrbená, DiS.	28. 10. 2024 datum	<i>S. Shrbená</i> podpis
Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Kocíková, MBA, LL.M.	7. 11. 2024 datum	<i>Z. Kocíková</i> podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	9. 11. 2024 datum	<i>J. Dušek</i> podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	5. 11. 2024 datum	<i>M. Sapík</i> podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	9. 11. 2024 datum	<i>J. Dušek</i> podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Zuzaně Kocíkové, MBA, LL.M. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

SHRBENÁ, M. *Analýza faktorů ovlivňující výběr náhradní rodinné péče z pohledu veřejné správy na Příbramsku: bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 63 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Zuzana Kocíková, MBA, LL.M.

Klíčová slova: děti, dlouhodobá pěstounská péče, faktory výběru, náhradní rodina, náhradní rodinná péče, orgán sociálně-právní ochrany dětí, osvojení, pěstounská péče na přechodnou dobu, stát

Bakalářská práce zkoumá proces náhradní rodinné péče z pohledu klíčových subjektů, analyzuje faktory ovlivňující její výběr a navrhuje možná zlepšení tohoto procesu. Práce je rozdělena na teoretickou a metodickou část.

Teoretická část se věnuje terminologii, formám náhradní rodinné péče, právnímu rámci, úloze orgánu sociálně-právní ochrany dětí a vztahu státu k této oblasti.

Metodická část vychází z kvalitativního výzkumu, konkrétně kódování rozhovorů se sociálními pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí a pečujícími osobami. Výsledkem je identifikace klíčových faktorů ovlivňujících výběr náhradní rodinné péče a doporučení pro zlepšení procesu.

ABSTRACT

SHRBENÁ, M. *Analysis of Factors Influencing the Choice of Alternative Family Care from the Point of View of Public Administration in the Příbram Region: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The Collage of European and Regional Studies, 2025. 63 pgs.
Supervisor: Mgr. Zuzana Kocíková, MBA, LL.M.

Key words: children, long-term foster care, selection factors, foster family, foster family care, social and legal protection authority for children, adoption, temporary foster care, state

The work examines the process of foster care from the perspective of key stakeholders, analyses the factors influencing its selection and suggests possible improvements to this process. The work is divided into a theoretical and methodological part.

The theoretical part deals with terminology, forms of foster care, the legal framework, the role of the social and legal protection of children and the state's relationship to this area.

The methodological part is based on qualitative research, specifically coding interviews with social workers of the social and legal protection of children and caregivers. The result is the identification of key factors influencing the selection of foster care and recommendations for improving the process.

Obsah

ÚVOD	9
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	11
2 NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE	12
2.1 Formy náhradní rodinné péče.....	12
2.1.1 Osvojení	13
2.1.2 Pěstounská péče.....	14
2.1.3 Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče.....	17
2.1.4 Poručenství s osobní péčí	18
2.1.5 Opatrovnictví.....	19
2.1.6 Hostitelská péče.....	20
2.2 Faktory ovlivňující výběr náhradní rodinné péče	20
3 PRÁVNÍ RÁMEC NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE V ČESKÉ REPUBLICE	22
4 DEFINICE ORGÁNU SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ	25
4.1 Úkoly orgánu sociálně-právně ochrany dětí v procesu náhradní rodinné péče...	25
5 VZTAH STÁTU K NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČI	27
5.1 Státní orgány	28
6 POSTUPY VEŘEJNÉ SPRÁVY PŘI VÝBĚRU NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE	30
7 METODIKA VÝZKUMU	32
7.1 Výběr respondentů	32
7.2 Příprava rozhovorů	32
7.3 Průběh sběru dat	33
8 ANALÝZA DAT	34

8.1	Kódování rozhovorů.....	34
8.1.1	Kódování rozhovoru č. 1 - sociální pracovnice OSPOD Příbram.....	34
8.1.2	Kódování rozhovoru č. 2 - sociální pracovnice OSPOD Příbram.....	37
8.1.3	Kódování rozhovoru č. 3 - sociální pracovnice OSPOD Příbram.....	39
8.1.4	Kódování rozhovoru č. 4 - dlouhodobá pěstounka	42
8.1.5	Kódování rozhovoru č. 5 - pěstounka na přechodnou dobu.....	44
8.1.6	Kódování rozhovoru č. 6 - osvojitelka	47
8.2	Statistiky o náhradní rodinné péči	49
8.3	Faktory ovlivňující výběr náhradní rodinné péče z pohledu veřejné správy na Příbramsku.....	51
8.4	Zlepšení procesu náhradní rodinné péče	52
	ZÁVĚR.....	55
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	57
	SEZNAM ZKRATEK.....	61
	SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK.....	62
	SEZNAM PŘÍLOH.....	63

Úvod

Náhradní rodinná péče (dále jen „NRP“) představuje klíčový mechanismus ochrany ohrožených dětí, které nemohou vyrůstat ve své biologické rodině. Vzhledem k tomu, že se jedná o komplexní a citlivou oblast, která zahrnuje jak právní, tak sociální faktory, je nezbytné se zaměřit na její efektivní fungování. Při výběru vhodné formy péče je zásadní zvážit řadu faktorů, které ovlivňují rozhodovací proces. Tento výběr je nepochybně jedním z nejdůležitějších rozhodnutí, které může mít dlouhodobý dopad na život dítěte, a proto je kladen velký důraz na to, aby byla zajištěna co nejvhodnější péče, která odpovídá jeho individuálním potřebám.

V České republice se o tomto tématu sice hovoří, avšak často pouze v kontextu krizových situací, kdy dochází k odebrání dítěte z péče rodičů. Diskuse o samotném procesu výběru NRP a jeho efektivitě zůstává na okraji odborného i veřejného zájmu. Přitom jde o zásadní aspekt sociálně-právní ochrany dětí, který může ovlivnit nejen kvalitu života těchto dětí, ale i celkovou efektivitu systému veřejné správy. Záměrem bakalářské práce (dále jen „práce“) je snaha o hlubší proniknutí do procesu NRP a přiblížení této oblasti.

Cílem této práce je analyzovat faktory, které ovlivňují rozhodovací procesy při výběru NRP na Příbramsku. Důraz je kladen na to, jak veřejná správa, konkrétně orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“), v tomto procesu fungují a jakým způsobem jsou zohledňovány potřeby dětí a požadavky na náhradní rodiče. Výběr NRP je složitý a vyžaduje spolupráci různých aktérů, kteří musí rozhodovat s ohledem na zájmy dítěte, což je zásadní pro zajištění jeho zdravého vývoje v náhradní rodině. Vedlejším cílem práce je posoudit současný systém výběru a navrhnout opatření pro jeho optimalizaci.

Teoretická část práce se zaměřuje na definice, formy NRP a právní rámec, který ji upravuje. Dále je popsána role OSPOD a státu v tomto procesu, včetně klíčových faktorů, které ovlivňují rozhodování o výběru vhodné formy péče.

Metodická část práce se zaměřuje na výzkum prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky OSPOD a náhradními rodiči, přičemž k analýze rozhovorů bylo využito kódování. Součástí této části jsou také statistická data, která poskytují přehled o dětech v NRP na Příbramsku a tabulka, která přehledně shrnuje

faktory ovlivňující výběr NRP. Na závěr jsou navržena opatření pro potenciální zlepšení celého procesu.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této práce je analyzovat faktory ovlivňující výběr NRP z pohledu veřejné správy na Příbramsku. Vedlejším cílem je posoudit současný systém výběru a navrhnout opatření vedoucí k jeho optimalizaci a zajištění co nejvhodnější péče o děti.

Teoretická část poskytuje přehled pojmosloví týkající se NRP, jednotlivé formy, legislativní rámec a role OSPOD a státu v této oblasti. Pro její zpracování byly využity odborné literární prameny a relevantní webové zdroje, které umožnily hlubší porozumění problematice a vytvořily teoretický základ pro metodickou část práce.

Metodická část práce využívá kombinaci kvalitativních a kvantitativních metod. Jako klíčová metoda byla zvolena metoda polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky OSPOD na Příbramsku a s náhradními rodiči (dlouhodobý pěstoun, pěstoun na přechodnou dobu, osvojitel). Pro analýzu rozhovorů bylo využito kódování, které umožnilo systematické třídění a vyhodnocení informací. Tato metoda přispěla k detailnímu porozumění průběhu procesu NRP, jeho efektivity a pružnosti včetně legislativního rámce. Dále výsledky umožnily identifikovat možné překážky výběru, klíčové faktory ovlivňující rozhodování, úroveň spolupráce jednotlivých aktérů a míru státní podpory.

Dále se metodická část opírá o statistická data získaná od OSPOD Příbram. Tato data umožňují všeobecný přehled dětí v NRP, děti odebrané z biologických rodin a osoby, které NRP poskytují na Příbramsku v roce 2023.

Na základě sběru informací autorka vypracovala přehlednou tabulku faktorů ovlivňující výběr NRP z pohledu dětí, náhradních rodičů a veřejné správy.

Získané poznatky byly využity k formulaci doporučení, která mohou přispět ke zlepšení procesu výběru NRP. Tato doporučení vychází z analýzy rozhovorů, statistických dat i poznatků z odborné literatury a mohou sloužit jako podklad pro další úvahy o možných systémových změnách.

2 Náhradní rodinná péče

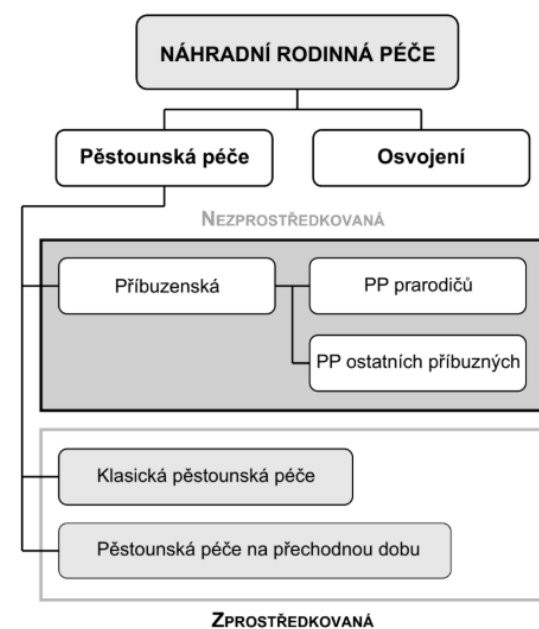
NRP je typ nekolektivní péče, která se zaobírá dětmi v ohrožení. Díky tomu je dětem umožněno vyrůstat v podmínkách, které jsou co nejvíce podobné jejich rodině. Ve srovnání s ústavní péčí má NRP přednost.¹

Péče o děti a podpora jejich zdravého vývoje jsou primární povinností a právem rodičů. Nicméně ne všichni rodiče jsou schopni, nebo ochotni se o své děti postarat a nebo děti rodiče nemají. V takových případech přebírá odpovědnost stát, který pro dítě zajistí vhodnou formu NRP. O konkrétním způsobu NRP rozhoduje vždy soud.²

2.1 Formy náhradní rodinné péče

Nejčastější formy NRP v České republice jsou svěřením dítěte do péče jiné fyzické osoby, poručenství s osobní péčí, opatrovnictví, hostitelská péče, pěstounství, pěstounství na přechodnou dobu a osvojení.³

Obrázek č. 1 Náhradní rodinná péče⁴

¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Formy náhradní rodinné péče: Formy náhradní rodinné péče ve zkratce*. [online]. 2019. [cit. 2025-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mpsv.cz/formy-nahradni-rodinne-pece>>.

² KRAUSOVÁ, L., NOVOTNÁ, V. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: ASPI, 2006. s. 53. ISBN 80-7357-214-1.

³ BARTONÍČKOVÁ, K., BUČEK, L., MICHALČÁKOVÁ, G., MOCHŤÁK, J., PANOVSÁ, K., et al. *Občanský a společenskovední základ, přehled středoškolského učiva*. Brno: Computer Press, 2011. s. 151. ISBN 978-80-251-2631-8.

⁴ PUGNEROVÁ, M., KVINTOVÁ, J. *Přehled poruch psychického vývoje*. Havlíčkův Brod: GRADA Publishing, 2016. s. 79. ISBN 978-80-271-9520-6.

2.1.1 Osvojení

Pokud děti nemohou žít se svými rodiči nebo širší rodinou, je další možností NRP adopce. Při adopci dochází k nenávratnému zániku práv biologických rodičů a osvojitel se stává zákonným rodičem dítěte ve všech právních aspektech.⁵

Matka může se souhlasem k osvojení počkat nejméně šest týdnů od porodu. Osvojitelé mají povinnost sdělit dítěti pravdu o jeho adopci a to nejpozději před začátkem školní docházky. Osvojiteli mohou být pouze osoby, které svým životním stylem a zázemím dávají jistotu, že adopce bude prospěšná nejen dítěti samotnému, ale i celé společnosti.⁶

Osvojitelská rodina prochází pečlivým výběrem. Musí doložit zdravotní stav prostřednictvím lékařských zpráv, předložit výpis z rejstříku trestů a pracovní posouzení. Kromě toho absolvují důkladné psychologické posouzení, které se zaměřuje na jejich výchovné postoje, stabilitu a perspektivu manželského soužití.⁷

Po osvojení jsou osvojitelé zapsáni do rodného listu dítěte, které zároveň přijímá jejich příjmení. Jakmile od rozhodnutí soudu uplyne tříletá lhůta, adopci už nelze zrušit. Státní instituce osvojitelské rodiny nijak zvlášť nekontrolují, přestože rodiče mohou v případě potřeby požádat o pomoc. Podporu jim poskytují například nestátní organizace specializující se na tuto problematiku nebo OSPOD v rámci obcí s rozšířenou působností. Osvojitelem může být kdokoli, kdo dosáhl plnoletost a je dostatečně zralý na to, aby se dokázal postarat o dítě, zajistil mu stabilní výchovu a podmínky pro zdravý tělesný i duševní vývoj. Mezi dítětem a osvojitelem by měl být přiměřený věkový odstup, obvykle alespoň 16 let.⁸

---

⁵ CONNOLLY, M., MORRIS, K. *Understanding Child a Family Welfare Statutory Responses to Children at Risk*. New York: PALFRAVE MACMILLAN, 2012. pgs. 93. ISBN 978-0-230-25019-2.

⁶ ŘEZÁČ, K. *Potencialita dětí v náhradní rodinné péči ... od očekávání k autonomii*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2022. s. 151-152. ISBN 978-80-261-1073-6.

⁷ NOVÁK, T., PRŮCHOVÁ, B. *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2005. s. 102. ISBN 978-80-247-1449-3.

⁸ STŘEDÍSKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE. *Adopce neboli osvojení: Adopce neboli osvojení*. [online]. 2025. [cit. 2025-02-08]. Dostupné z: WWW: <<https://nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/adopce-neboli-osvojeni/>>.

2.1.2 Pěstounská péče

Pěstounská péče může mít různou délku trvání, proto ji rozlišujeme na dlouhodobou a na přechodnou. Zatímco dlouhodobá pěstounská péče začíná na základě rozhodnutí soudu a obvykle končí dosažením plnoletosti dítěte, přechodná je určena pro krizové situace a poskytuje se pouze po nezbytně dlouhou dobu.

Dalším hlediskem rozdělení je vztah mezi pěstounem a dítětem. Pěstounská péče může být nezprostředkovaná (příbuzenská), nebo zprostředkovaná (nepříbuzenská). Hlavním rozdílem mezi těmito dvěma typy je nutnost odborné přípravy před samotným přijetím dítěte.⁹

Dlouhodobá pěstounská péče

Pěstounství se obvykle vztahuje na děti vyššího věku, které nejsou vhodné k osvojení, na děti se zdravotním omezením, děti pocházející z odlišného kulturního prostředí, sourozence, kteří by měli zůstat spolu a děti o něž mají rodiče zájem, ale nemohou jim dlouhodobě zajistit potřebné podmínky pro výchovu. Tento typ péče představuje určitý druh dohody mezi státem, který poskytuje dohled nad výchovou dítěte a rodinou, která se o něj stará.¹⁰ Dohled nad tímto typem péče vykonává OSPOD pomocí sociálních pracovníků. Ti by měli poskytovat podporu a asistenci rodinám, které o děti pečují v rámci pěstounství.¹¹

Pěstoun je zodpovědný za osobní péči o dítě a vykonává určité rodičovské povinnosti a práva. Nemá však vyživovací povinnost vůči dítěti a smí ho zastupovat či spravovat jeho záležitosti pouze v běžných situacích. Hlavní odpovědnost v těchto oblastech zůstává rodičům, pokud jim nebyla rodičovská práva odebrána, nebo jejich výkon dočasně pozastaven. Pokud se pěstoun domnívá, že rozhodnutí zákonného zástupce není v nejlepším zájmu dítěte, může se obrátit na soud a požadovat jeho přezkoumání.

---

⁹ PREUSS, O., ŠEDOVIÁ, N. *Dostupný advokát. Jak na běžné právní situace*. Praha: GRADA Publishing, 2023. s. 33. ISBN 978-80-247-4917-4.

¹⁰ ZEŽULOVÁ, D. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, 2012. s. 16. ISBN 978-80-262-0065-9.

¹¹ PUGNEROVÁ, M., KVINTOVÁ, J. *Přehled poruch psychického vývoje*. Havlíčkův Brod: GRADA Publishing, 2016. s. 82. ISBN 978-80-271-9520-6.

Pěstounská péče zaniká dosažením zletilosti dítěte. Lze ji však také ukončit rozhodnutím soudu, který tak může učinit pouze ze závažných důvodů. Pokud o to pěstoun požádá, soud je povinen pěstounskou péči ukončit.¹²

Pěstounská péče na přechodnou dobu

Přechodná pěstounská péče představuje specifickou formu náhradní rodinné výchovy, která má na omezený čas zajistit zázemí pro dítě, o které se jeho biologická rodina z různých příčin nemůže či nechce postarat. Cílem je umožnit dítěti pobyt v rodinném prostředí do doby, než se nalezne trvalé řešení jeho situace. Umístění dítěte do této péče je časově omezené pouze na nezbytnou dobu, přičemž oprávněnost setrvání v péči je každé tři měsíce zkoumáno soudem.

Pěstounská péče na přechodnou dobu se využívá zejména v případech tří hlavních situací. Prvním důvodem jsou novorozenci, o které jejich rodiče nejeví zájem a nechtějí je převzít do vlastní péče, přičemž dítě zůstává v přechodné péči až do doby, než rodiče udělí souhlas k adopci. Druhým důvodem jsou novorozenci, o které se rodiče nejsou schopni postarat kvůli vážným zdravotním, sociálním nebo psychickým problémům, jako jsou například matky závislé na drogách, nebo rodiny v krizových situacích. V těchto případech stát poskytuje rodičům čas na stabilizaci jejich situace. Třetím důvodem je situace, kdy rodiče často samoživitelé čelí dočasným životním překážkám, jako jsou hospitalizace, pobyt ve vězení nebo jiné závažné okolnosti, které jim brání v péči o dítě.¹³

Pěstounská péče na přechodnou dobu může trvat maximálně 12 měsíců. Osoby v evidenci krajského úřadu, označované jako přechodní pěstouni, musí být připraveni v případě potřeby převzít dítě do své péče.¹⁴

Nezprostředkovaná pěstounská péče

Osoby pečující o dítě v rámci nezprostředkované pěstounské péče mohou požádat o přiznání dávky ve formě příspěvku při pěstounské péči. Tento typ péče se liší tím, že dítě je svěřeno do péče příbuzného, nebo blízké osoby, která se o něj stará, aniž by do toho zasahoval krajský úřad. Pěstoun si dítě sám vybere a požádá o jeho svěřeni

---

¹² KRAUSOVÁ, L., NOVOTNÁ, V. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: ASPI, 2006. s. 56-57. ISBN 80-7357-214-1.

¹³ PAZLAROVÁ, H. *Pěstounská péče, pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2016. s. 153-154. ISBN 978-80-262-1020-7.

¹⁴ KIMPLOVÁ, T., JOCHMANNOVÁ, L., SVOBODA, J. *Psychologie rodiny*. Praha: Grada Publishing, 2023. s. 91. ISBN 978-80-247-4549-7.

do péče, přičemž v těchto případech krajský úřad neprovádí zařazení žadatele do evidence ani nevydává rozhodnutí o vhodnosti pěstouna pro konkrétní dítě.¹⁵

Zprostředkovaná pěstounská péče

Pěstouni v rámci zprostředkované pěstounské péče mají nárok na dávku ve formě odměny pěstouna, pokud mají oznámení o vhodnosti od krajského úřadu. Tento úřad po provedení odborného posouzení a přípravě pěstouna na přijetí dítěte do rodiny zařadí žadatele do evidence vhodných pěstounů. Následně úřad vybere pěstouna pro konkrétní dítě a informuje ho o možnosti seznámit se s dítětem. Pěstoun má do třiceti dnů od doručení oznámení o vhodnosti podat soudu návrh na svěřeni dítěte do jeho předpěstounské péče.¹⁶

Státní podpora

Pěstounům náleží finanční podpora od státu:

- odměna za výkon pěstounské péče,
- příspěvek na pokrytí potřeb dítěte,
- jednorázový příspěvek při převzetí dítěte do péče,
- podporu na pořízení osobního automobilu,
- příspěvek vyplácený po ukončení pěstounství.

Pěstouni mají rovněž nárok na služby:

- podpůrné služby financované státem, jejichž specifikace je uvedena v Dohodě o výkonu pěstounské péče,
- odlehčovací péče v rozsahu minimálně 14 dní ročně bez nutnosti uvádět důvod pokud pěstoun pečuje o dítě starší 2 let, dále v případě nemoci, narození dítěte, či vyřizování úředních záležitostí,
- odborné konzultace poskytované doprovázející organizací,
- psychologická a terapeutická pomoc pro pěstouny, rodinu i dítě minimálně jednou za 6 měsíců,
- bezplatné vzdělání v rozsahu 24 hodin ročně,

---

¹⁵ ANA DOPROVÁZENÍ. *Druhy pěstounské péče: Pěstounská péče*. [online]. 2012. [cit. 2025-02-08]. Dostupné z: WWW: <<https://www.a-na.cz/druhy-pestounske-pece/>>.

¹⁶ ANA DOPROVÁZENÍ. *Druhy pěstounské péče: Pěstounská péče*. [online]. 2012. [cit. 2025-02-08]. Dostupné z: WWW: <<https://www.a-na.cz/druhy-pestounske-pece/>>.

- podpora při udržování kontaktu dítěte s jeho biologickou rodinou, včetně možnosti asistovaného kontaktu.¹⁷

2.1.3 Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče

Jedná se o nejméně omezující formu NRP. Základním předpokladem je vždy zájem nezletilého a fakt, že osoba, které má být dítě svěřeno, poskytuje dostatečné záruky pro jeho zdravou výchovu. Tento typ péče se uplatňuje v situacích, kdy se o nezletilého nemohou fyzicky postarat rodiče ani jmenovaný poručník.¹⁸ Osoba, které je dítě svěřeno je ze zákona označována jako “pečující osoba”. Tento druh NRP má nadřazenost před umístěním nezletilého do ústavního zařízení. Při volbě pečující osoby soud obvykle upřednostňuje rodinného příslušníka, nebo osobu, která je dítěti blízká. Soud zvolí jiný postup, pokud by taková péče byla v rozporu se zájmy dítěte. Pečující osoba má ve vztahu k dítěti podobné povinnosti a práva jako pěstoun. Klíčovým prvkem této formy je vyživovací povinnost, která nadále zůstává rodičům, pokud soud nerozhodne jinak. Rodiče si rovněž ponechávají rodičovskou odpovědnost za dítě.¹⁹

Státní podpora

Od 1. ledna 2025 začala platit novela zákona č. 242/2024 Sb., která mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, který zahrnuje významné úpravy pro pečující osoby v rámci institutu svěřenectví. Nově získají stejné odborné i finanční zabezpečení jako nezprostředkovaní pěstouni.²⁰ K získání podpory musí mít pečující uzavřenou Dohodu o výkonu pěstounské péče s doprovázející organizací.²¹

Státní finanční podpora:

- příspěvek spojený s výkonem pěstounské péče,

---

¹⁷ DUHOVÁ SKLENĚNKA, Z. S. *Práva a povinnosti*. [online]. 2018. [cit. 2025-02-08]. Dostupné z: WWW: <<http://duhovasklenenka.cz/prava-a-povinnosti/>>.

¹⁸ ARNOLDOVÁ, A. *Sociální péče 2 díl. Učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 2016. s. 250. ISBN 978-80-247-5148-1.

¹⁹ NOVOTNÝ, P., IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník. Rodinné právo*. Praha: GRADA Publishing, 2017. s. 179. ISBN 978-80-247-5167-2.

²⁰ STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE. *Svěření do péče jiné osoby: Co je to svěření do péče jiné osoby*. [online]. 2025 [cit. 2025-02-07]. Dostupné z: WWW: <<https://nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/svereni-do-pec-jine-osoby/>>.

²¹ STŘEDISKO SOCIÁLNÍ PREVENKCE OLOMOUC. *Svěřenectví – nové možnosti podpory od 1.1.2025!*. [online]. 2024 [cit. 2025-02-07]. Dostupné z: WWW: <<https://www.ssp-ol.cz/aktuality/dulezita-oznameni/sverenectvi-nove-moznosti-podpory-od-1-1-2025>>.

- příspěvek na pokrytí potřeb dítěte.²²

Podpora doprovázejících organizací:

- příspěvek na krátkodobou péči o dítě,
- příspěvek na celodenní osobní péči dítěte,
- pravidelná pomoc od pracovníka doprovázející organizace,
- poskytnutí odborné pomoci (psychologické, terapeutické),
- vzdělávání pro pěstouny vedené odborníky,
- možnost vzdělávání u jiných institucí podle individuálních potřeb a zájmu,
- asistence při setkávání dítěte s biologickou rodinou.²³

2.1.4 Poručenství s osobní péčí

Poručník je osoba jmenovaná soudem, která přebírá roli zákonného zástupce místo rodičů. K ustanovení poručníka dochází v případech, kdy rodiče zemrou nebo jim byla odebrána či pozastavena rodičovská odpovědnost, nebo z důvodu omezené svéprávnosti. V případě, že není možné ustanovit poručníka z řad příbuzných nebo jiných blízkých osob dítěte, přebírá tuto funkci OSPOD.²⁴

Poručník má povinnost pravidelně jednou ročně podávat soudu zprávy o nezletilém, jeho vývoji a prospívání. Veškerá rozhodnutí poručníka v zásadních záležitostech souvisejících s nezletilým, jako je změna příjmení, úprava státního občanství nebo povolení významného lékařského zákroku atd., podléhají schválení soudu. V těchto případech není potřeba souhlas biologických rodičů.

Výkon poručenství klade na poručníka značné nároky, zejména v oblasti psychologické a výchovné, neboť kromě právního zastupování zajišťuje dítěti i nezbytnou podporu a péči.²⁵

---

²² STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE. *Svěření do péče jiné osoby: Co je to svěření do péče jiné osoby.* [online]. 2025. [cit. 2025-02-07]. Dostupné z: WWW: <<https://nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/svereni-do-pace-jine-osoby/>>.

²³ STŘEDISKO SOCIÁLNÍ PREVENKCE OLOMOUC. *Svěřenectví – nové možnosti podpory od 1.1.2025!* [online]. 2024 [cit. 2025-02-07]. Dostupné z: WWW: <<https://www.ssp-ol.cz/aktuality/dulezita-oznameni/sverenectvi-nove-moznosti-podpory-od-1-1-2025>>.

²⁴ STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE. *Poručenství, pokud poručník o dítě osobně pečuje: Co je to poručenství.* [online]. 2025 [cit. 2025-01-20]. Dostupné z: WWW: <<https://nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/porucenstvi/>>.

²⁵ GABRIEL, Z., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči.* Havlíčkův Brod: GRADA Publishing, 2008. s. 53. ISBN 978-80-247-1788-3.

Státní podpora

Jestliže poručník vykonává osobní péči o dítě, náleží jemu i dítěti stejná finanční podpora, jaká je stanovena pro pěstouny.²⁶

Poručník má dále právo na:

- pomoc při péči o svěřené děti v případě osobních či rodinných událostí,
- nárok na celodenní péči pro děti starší dvou let alespoň 14 dnů ročně,
- možnost odborné či psychologické pomoci každých šest měsíců,
- bezplatné vzdělávání a rozvoj dovedností,
- podpora při kontaktu s biologickou rodinou včetně vhodného prostoru.²⁷

2.1.5 Opatrovnictví

Opatrovník určený soudem zastupuje nezletilého v případech, kdy jsou zájmy a potřeby zákonného zástupce ve sporu se zájmy dítěte, nebo pokud zákonný zástupce nedostatečně plní svou povinnost chránit zájmy dítěte, případně v jiných situacích vymezených právními předpisy. Opatrovník může kdykoli navrhnout zahájení řízení u soudu nebo jiného orgánu státní správy. Jestliže je to nutné v zájmu dítěte, má právo usilovat o vydání rozhodnutí v dané věci.²⁸

Kolizní opatrovnictví

Soud jmenuje kolizního opatrovníka výhradně pro konkrétní soudní řízení. Jeho role spočívá v zastupování dítěte, pokud může dojít k rozporu mezi jeho zájmy a zájmy zákonných zástupců. Opatrovník se zaměřuje na posouzení situace dítěte i rodičů a podává návrhy ohledně uspořádání jeho poměrů. Nezastává stranu zákonných zástupců, ale hájí výhradně zájmy dítěte.²⁹

---

²⁶ GABRIEL, Z., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Havlíčkův Brod: GRADA Publishing, 2008. s. 53. ISBN 978-80-247-1788-3.

²⁷ PRÁVO NA DĚTSTVÍ. *Práva a povinnosti pěstounů a poručníků*. [online]. 2013. [cit. 2025-02-07]. Dostupné z: WWW: <<https://www.pravonadetstvi.cz/vase-situace/mate-dite-v-nahradni-rodinne-peci/prava-a-povinnosti-osob-v-nahradni-rodinne-peci/prava-a-povinnosti-pestounu-a-porucniku/>>.

²⁸ NOVOTNÝ, P., IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník. Rodinné právo*. Praha: GRADA Publishing, 2017. s. 176-177. ISBN 978-80-247-5167-2.

²⁹ ARNOLDOVÁ, A. *Sociální péče 2. díl. Učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 2016. s. 244. ISBN 978-80-247-5148-1.

S účinností od roku 2025 zákon č. 192/2024 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ruší povinnost účasti kolizního opatrovníka u všech soudních řízení vztahující se péče o děti. Dříve byla jeho přítomnost nezbytná při každém jednání, což často vedlo k prodloužení procesu. Nyní je jeho účast povinná pouze tehdy, pokud se rodiče nebudou schopni dohodnout na péči o dítě, nebo pokud bude mít soud důvodné obavy, že zájmy dítěte nejsou dostatečně zajištěny.³⁰

2.1.6 Hostitelská péče

Hostitelská péče představuje formu NRP, která se od té klasické liší tím, že je založena na dobrovolnosti. Děti umístěné v ústavních zařízeních tráví prázdniny a víkendy v náhradních rodinách. Tyto pobyty jsou určeny dětem, u nichž nebylo možné rozhodnout o adopci, poručenské péči nebo pěstounství. Často se jedná o starší děti, které nejsou právně uvolněné k osvojení a udržují kontakt s biologickými rodiči. Pobyt v hostitelském prostředí jim umožňuje poznat běžný rodinný život, navázat nové sociální vazby a získat dovednosti důležité pro samostatné fungování v dospělosti.

Hostiteli bývají často pracovníci z ústavní péče, odborníci v oblasti sociálních služeb, psychologové zaměřeni na práci s dětmi nebo jejich blízcí příbuzní. O povolení pobytu dítěte v hostitelské rodině rozhoduje ředitel zařízení na základě schválení od oprávněných zástupců dítěte. Mezi nezletilým a hostitelskou osobou nevzniká žádné oficiální právní pouto. Jde pouze o dočasné, časově omezené umístění.³¹

2.2 Faktory ovlivňující výběr náhradní rodinné péče

Přítomnost příbuzenských vztahů

Pokud existuje skutečná možnost, že by se o dítě mohla postarat osoba z rodiny, nebo někdo, kdo k němu má blízký vztah, soud jí vždy upřednostní. To však platí jen tehdy, pokud by tím nebyly ohroženy zájmy dítěte.³²

---

³⁰ DIAKONIE, ČESKOBRAVSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ. *Změny v úpravě výchovy a výživy dětí od 1.1. 2025*. [online]. 2024. [cit. 2025-02-11]. Dostupné z: WWW: <<https://zapad.diakonie.cz/zmeny-v-uprave-vychovy-a-vyzivy-nezletilych-deti-od-1-ledna-2025/>>.

³¹ NOVOTNÝ, P., IVIČÍČOVÁ, I., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník. Rodinné právo*. Praha: GRADA Publishing, 2017. s. 180. ISBN 978-80-247-5167-2.

³² KIMPLOVÁ, T., JOCHMANNOVÁ, L., SVOBODA, J. *Psychologie rodiny*. Praha: GRADA Publishing, 2023. s. 89. ISBN 978-80-247-4549-7.

Faktory na straně náhradní rodiny

Při posuzování pečujících osob v rámci NRP je důležité zhodnotit možné rizikové faktory. Mezi klíčové faktory patří jejich věk, způsob života, finanční motivace, tlak okolí na rozhodnutí (zejména u příbuzných) a také negativní vzorce chování v rodině.³³ Dále se při posuzování hodnotí osobnostní rysy, psychická odolnost a celkový zdravotní stav včetně tělesného, smyslového a duševního zdraví, aby bylo zajištěno, že mu nic nebrání v dlouhodobé péči o dítě. Důležitou roli hraje také schopnost dítě vychovávat, motivace k podání žádosti, stabilita manželství a rodinného prostředí.³⁴

Faktory na straně dítěte

U dětí se hodnotí jejich tělesný i duševní vývoj, přičemž se zohledňují specifické potřeby a individuální nároky každého dítěte. Důležité je také posoudit, zda je NRP vhodná, a která z jejích forem nejlépe odpovídá jeho situaci.³⁵

V rámci NRP existuje určitá skupina dětí, o které je menší zájem, přičemž většina z nich dlouhodobě pobývá v ústavní péči. Tyto děti bývají zpravidla starší a mohou mít různé výchovné nebo zdravotní problémy, které ztěžují jejich umístění do náhradní rodiny. Další faktor, který může ovlivnit jejich umístění, je etnický původ, což se týká především dětí z menšinových skupin. Kromě toho se složitější situace týká i sourozeneckých skupin, u nichž je vysoce žádoucí zachovat sourozenecké vazby, což někdy komplikuje nalezení vhodné náhradní rodiny pro všechny sourozence.³⁶

Právní status dítěte

Dalším zásadním faktorem je právní status dítěte. Pokud není právně volné, připadají v úvahu formy péče, jako je pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, svěřeni do péče fyzické osoby, nebo poručenství. V případě, že dítě právně volné je, může být osvojeno.³⁷

---

³³ KIMPLOVÁ, T., JOCHMANNOVÁ, L., SVOBODA, J. *Psychologie rodiny*. Praha: GRADA Publishing, 2023. s. 89. ISBN 978-80-247-4549-7.

³⁴ SEIFERT, B., ČELEDVÁ, L. a KOL. *Základní pojmy praktického a posudkového lékařství*. Praha: Karolinum, 2014. s. 105. ISBN 978-80-246-2082-4.

³⁵ SEIFERT, B., ČELEDVÁ, L. a KOL. *Základní pojmy praktického a posudkového lékařství*. Praha: Karolinum, 2014. s. 104. ISBN 978-80-246-2082-4.

³⁶ BUBLEOVÁ, V., VRÁNOVÁ, L., VRÁNOVÁ, A., FRANTIKOVÁ, J. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. s. 57. ISBN 978-80-87455-01-2.

³⁷ DOSTUPNÝ ADVOKÁT. *Náhradní rodinná péče: možnosti a formy*. [online]. 2025. [cit. 2025-02-14]. Dostupné z: WWW: <<https://dostupnyadvokat.cz/blog/formy-nahradni-rodinne-pece>>.

3 Právní rámec náhradní rodinné péče v České republice

Ústavní rámec

- **Usnesení č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod**

Listina základních práv a svobod zaručuje v článku 32 právo na rodičovskou péči a výchovu. Stát má povinnost chránit rodinu a rodičovství. Omezení rodičovských práv, nebo oddělení dítěte od rodičů proti jejich vůli je možné pouze na základě soudního rozhodnutí a v souladu se zákonem. Děti narozené v manželství i mimo něj mají stejná práva. Zákon může stanovit práva a povinnosti osob při výchově a výživě dětí.³⁸

Klíčové zákony

- **Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**

Tento zákon představuje klíčový právní předpis v oblasti NRP v České republice. Dále zákon definuje sociálně-právní ochranu dětí jako soubor opatření zaměřených na ochranu jejich práva na zdravý vývoj a řádnou výchovu, zajištění jejich oprávněných zájmů včetně majetkových práv, podporu při obnově nefunkčních rodin a zajištění náhradního rodinného zázemí pro děti, které nemohou být vychovávány ve své biologické rodině.

Zákon rovněž vymezuje kompetence jednotlivých institutů sociálně-právní ochrany, jako jsou obecní úřady, krajské úřady a Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“), a stanovuje jejich povinnosti při zajištění ochrany dětí. Dále upravuje podmínky pro výkon pěstounské péče, osvojení a dalších forem NRP, včetně požadavků na osoby, které chtějí tyto formy péče poskytovat.³⁹

- **Občanský zákoník č. 89/2012 Sb.**

Občanský zákoník je klíčovým právním předpisem v oblasti rodinného práva, obsahuje řadu ustanovení týkajících se NRP. Tento zákon upravuje právní vztahy mezi

---

³⁸ ZÁKONY PRO LIDI. SBÍRKA ZÁKONŮ. *Usnesení č. 2. 1993 Sb.: Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky.* [online]. 2021. [cit. 2025-02-11]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>>.

³⁹ ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon č. 359/1999 Sb.: Zákon o sociálně-právní ochraně dětí.* [online]. 2025. [cit. 2025-02-11]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>>.

rodiči, dětmi, osvojiteli, pěstouny a dalšími osobami, které mají v oblasti rodiny povinnosti a práva.

Občanský zákoník upravuje základní právní rámec pro NRP, a to zejména v oblasti osvojení, pěstounské péče a poručenství. Dále chrání děti, které se nacházejí v NRP, a stanovuje jasná pravidla pro všechny zúčastněné strany.⁴⁰

- **Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních**

Zákon o zvláštních řízeních soudních upravuje speciální soudní řízení, která se vztahují k NRP. Tato legislativa se zaměřuje na postupy při osvojení, pěstounské péči a rozhodování o omezení rodičovských práv. Soudy mají pravomoc rozhodovat o svěřeni dítěte do péče, změně tohoto rozhodnutí nebo dokonce o zrušení osvojení. Kromě toho může státní zastupitelství zasahovat v případech, kdy je ohrožena ochrana dítěte, například v řízeních týkajících se osvojení nebo jiných formách NRP.⁴¹

Novely a aktualizace:

- **Zákon č. 242/2024 Sb., kterým se mění z. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**

V roce 2024 byla přijata novela zákona č. 242/2024 Sb., která upravuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Novela přinesla změny v poskytování pomoci a podpory dětem při překonávání nepříznivých sociálních situací s cílem jejich sociálního začlenění a ochrany před sociálním vyloučením.⁴²

Dne 1. ledna 2025 nabyla účinnosti klíčová část zákona č. 242/2024 Sb., která přináší důležité změny v oblasti NRP:

- Děti mladší 4 let nebudou umísťovány do ústavních zařízení, s výjimkou dětí, které mohou být společně umístěny se staršími sourozenci.
- Dětské domovy pro děti do 3 let budou zrušeny.
- Rodiny, které se starají o děti svěřené jinou osobou, obdrží stejnou podporu jako pěstouni, pokud uzavřou Dohodu o pěstounské péči.

---

⁴⁰ ZÁKONY PRO LIDI. SBÍRKA ZÁKONŮ. *Zákon č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník.* [online]. 2025. [cit. 2025-02-11]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>>.

⁴¹ ZÁKONY PRO LIDI. SBÍRKA ZÁKONŮ. *Zákon č. 292/2013 Sb.: Zákon o zvláštních řízeních soudních.* [online]. 2025. [cit. 2025-02-12]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292>>.

⁴² ZÁKONY PRO LIDI. SBÍRKA ZÁKONŮ. *Zákon č. 359/1999 Sb.: Zákon o sociálně-právní ochraně dětí.* [online]. 2025. [cit. 2025-02-11]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>>.

- Dohody o výkonu pěstounské péče budou přizpůsobeny potřebám dítěte a stanou se podmínkou pro přijetí příspěvků.
- Pečující osoby budou mít nárok na různé finanční dávky, např. na pokrytí nákladů na dítě, na odměnu za pěstounskou péči a při převzetí dítěte.⁴³

---

⁴³ STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. SOCIOPOINT!!!. *Změny související s novelou Zákona o sociálně-právní ochraně dětí*. [online]. 2024. [cit. 2025-02-11]. Dostupné z: WWW: <<https://socialniveci.ostrava.cz/zmeny-souvisejici-s-novelou-zakona-o-socialne-pravni-ochrane-deti/>>.

4 Definice Orgánu sociálně-právní ochrany dětí

Orgán, který se stará o ochranu dětí před ohrožením jejich výchovy a zastupuje jejich zájmy v soudních řízeních. Sleduje situaci v rizikových rodinách, zajišťuje proces osvojení dětí a pomáhá řešit rodinné problémy související s dětmi, pokud není vyžadován zásah soudu. Má také oprávnění sám podávat návrhy k soudnímu řízení v záležitostech nezletilých, pokud to shledá potřebným, například podat návrh na umístění dítěte do ústavní péče. Obvykle funguje jako součást městského úřadu.⁴⁴

4.1 Úkoly Orgánu sociálně-právně ochrany dětí v procesu náhradní rodinné péče

Úkoly OSPOD:

- monitoruje negativní vlivy dopadající na nezletilé a přijímá opatření k jejich omezení, zároveň pomáhá rodičům s výchovnými i jinými problémy spojenými s péčí o dítě,
- zajišťuje rodičům odborné poradenství v oblasti výchovy a vzdělávání dítěte,
- vykonává šetření v domácnostech dítěte a jeho rodinném prostředí,
- zjišťuje situaci dítěte ve školských, zdravotnických či pracovních institucích a dalších místech, kde se pohybuje,
- spolupracuje s dalšími státními institucemi,
- sleduje, zda jsou v zařízeních pro ústavní a ochrannou výchovu respektována práva dítěte,
- posuzuje, zda dítě může pobývat mimo zařízení, například u rodičů nebo jiných osob,
- navrhuje podmíněné propuštění z výchovného zařízení.

Vydává rozhodnutí:

- o povinnosti zákonných zástupců vyhledat odborné poradenství, pokud nezajistili potřebnou pomoc, přestože ji dítě nutně potřebuje,

---

⁴⁴ ŠANCE DĚTEM. OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí. [online]. 2025. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: WWW: <<https://sancedetem.cz/slovník/ospod-organ-socialne-pravni-ochrany-deti>>.

- o povinnosti zákonných zástupců využít odborné poradenství, zejména v případě sporů týkajících se úpravy výchovy nezletilého, nebo určení styku s ním.

Ve věcech NRP:

- přijímá žádosti od osob, které mají zájem se stát pěstouny nebo osvojiteli,
- plní roli poručníka nebo opatrovníka, provádí nezbytné kroky v zájmu dítěte a jeho zastupování, pokud mu není určen poručník, nebo pokud se poručník neujme své funkce,
- hledá vhodné osoby pro roli osvojitelů nebo pěstounů a eviduje příslušné dokumenty,
- hledá vhodné děti pro umístění do pěstounské péče nebo k osvojení a spravuje odpovídající dokumentaci.

Podává soudu návrhy:

- o umístění dítěte do zařízení pro okamžitou pomoc,
- v případě, že rodiče nejeví zájem o dítě, podává návrh na umístění dítěte do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem,
- o prodloužení nebo zrušení nařízené ústavní výchovy,
- o umístění dítěte do péče osoby, která má zájem o jeho osvojení,
- o rozhodnutí o pozastavení výkonu rodičovských práv nebo jejich úplném zrušení,
- o rozhodnutí týkající se realizace ústavní výchovy a jejího provedení.⁴⁵

---

⁴⁵ MĚSTO PŘÍBRAM. *Oddělení sociálně-právní ochrany dětí*. [online]. 2025. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: WWW: <<https://pribram.eu/mestsky-urad/odbory-meu/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi/oddeleni-socialne-pravni-ochrany-deti.html>>.

5 Vztah státu k náhradní rodinné péči

Stát je zodpovědný za vytvoření právního rámce, který upravuje podmínky a pravidla NRP. Tento rámec zahrnuje jak legislativní normy, tak i konkrétní politiky a procedury, které určují, jak a za jakých podmínek mohou být děti umístěny do NRP. K těmto normám patří například zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, který vymezuje postupy a podmínky pro umísťování dětí do pěstounské péče, nebo procesy schvalování náhradních rodin.

Stát nejen stanovuje pravidla, ale také vykonává kontrolu a poskytuje podporu náhradním rodičům. Ministerstva, jako například MPSV zajišťují, aby náhradní rodiny měly přístup k potřebným informacím, odborné pomoci a materiálním prostředkům. Rodiče v pěstounské péči, ale i samotné děti, mohou čerpat finanční podporu ve formě dávek, což zahrnuje nejen jednorázové příspěvky na vybavení pro dítě, ale i pravidelné dávky na jeho výchovu.

Stát zajišťuje koordinaci NRP prostřednictvím různých institucí, jako jsou sociální odbory a neziskové organizace, které se podílejí na výběru a školení náhradních rodičů. Tento komplexní systém spolupráce zajišťuje, že péče o dítě je kvalitní, cílená a odpovídá individuálním potřebám dítěte, ale i požadavkům náhradních rodičů.

Dalším důležitým aspektem vztahu státu a NRP je prevence, která se zaměřuje na ochranu dětí před riziky, která by mohla vést k umístění do náhradní péče. Stát financuje a organizuje programy zaměřené na prevenci rodinné krize, výchovu rodičů a poradenství. V případě, že je dítě ohroženo, stát poskytuje intervenci, která může mít různé podoby jako odbornou pomoc pro biologickou rodinu nebo přímé umístění dítěte do NRP.

Po umístění dítěte do pěstounské péče je kladen důraz na dlouhodobé monitorování a podporu rodiny. Stát zajišťuje pravidelný dohled a vyhodnocování pokroku dítěte a pěstounů, což umožňuje včas zasáhnout v případě, že se objeví problémy

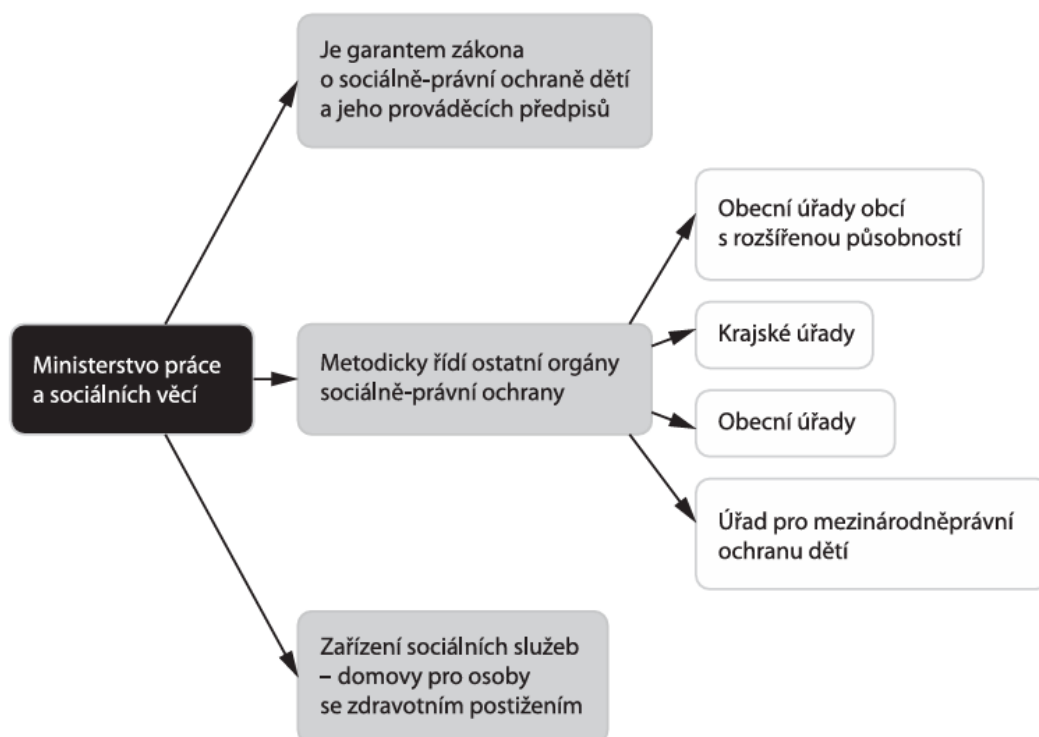
v adaptaci nebo v péči o dítě. Důležitou součástí tohoto procesu je také integrace dítěte do širšího společenského prostředí a zajištění jeho osobního rozvoje.⁴⁶

5.1 Státní orgány

Ministerstvo práce a sociálních věcí

MPSV vede celostátní registr dětí, které potřebují NRP a zároveň eviduje žadatele usilující o její zprostředkování. V této souvislosti realizuje správní řízení, určuje zařazení či vyřazení žadatelů z registru a zajišťuje samotné zprostředkování péče. Kromě toho provádí odborné posudky týkající se dětí i uchazečů o NRP, spravuje evidenci dokumentů a řídí činnost poradního sboru zaměřeného na tuto oblast. Dále MPSV plní úlohu kontrolního, metodického a konzultačního orgánu v oblasti NRP. Zajišťuje sběr dat, jejich analýzu a vyhodnocování, vytváří statistiky a prognózy související s touto problematikou.⁴⁷

Obrázek č. 2 Ministerstvo práce a sociálních věcí⁴⁸

⁴⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Legislativa a systém sociálně-právní ochrany: Co znamená, když se řekne sociálně-právní ochrana dětí?*. [online]. 2019. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: WWW: <<https://www.mpsv.cz/legislativa-a-system-socialne-pravni-ochrany>>.

⁴⁷ BUBLEOVÁ, V., VRÁNOVÁ, L., VRÁNOVÁ, A., FRANTIKOVÁ, J. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. s. 17. ISBN 978-80-87455-01-2.

⁴⁸ BUBLEOVÁ, V., VRÁNOVÁ, L., VRÁNOVÁ, A., FRANTIKOVÁ, J. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. s. 17. ISBN 978-80-87455-01-2.

Krajský úřad

Odborné posuzování a rozhodování o zařazení osob mezi vhodné pěstouny či osvojitele spadá podle zákona výhradně do pravomoci krajských úřadů.⁴⁹ Tyto úřady prověřují a odpovídají za výběr žadatelů a jejich zařazení do evidence. Pokud se objeví nezletilý, který nemůže zůstat ve své biologické rodině, krajský úřad z této evidence vybírá nejvhodnější pěstouny nebo osvojitele a zprostředkovává jejich péči.⁵⁰

Úřad práce – krajské pobočky

Dávky pěstounské péče a další příspěvky jsou vypláceny krajskou pobočkou úřadu práce, která je odpovědná za jejich vyplácení a rozhodování.⁵¹

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností

Žádost o zařazení do evidence pěstounů a osvojitelů lze podat také u obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Tento úřad odpovídá za její doplnění požadovanými údaji a její předání krajskému úřadu.⁵²

Soudy

Při rozhodování o pěstounské péči je hlavním úkolem soudu zjistit, zda existují podmínky pro svěření dítěte do pěstounské péče. Soud se zaměřuje na to, zda výchova dítěte není zajištěna rodiči, a pokud tomu tak není, zkoumá důvody, které vedou k této situaci a hodnotí jejich dlouhodobost. Současně posuzuje, zda by dítě nemohlo být osvojeno, nebo by nebylo vhodnější zvolit jiné opatření v jeho zájmu.⁵³

---

⁴⁹ BOŤOVÁ, A., HOFROVÁ, V., JANDOVÁ, T. KALÁBOVÁ, S., ROTREKLOVÁ, E., et al. *Náhradní rodinná péče a transformace systému péče o ohrožené děti v české republice*. Brno: Triada – Poradenské centrum, 2008. s. 15. ISBN 978-80-254-3353-9.

⁵⁰ ÚŘAD PRO MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ. *Náhradní rodinná péče v České republice*. [online]. 2025. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: WWW: <<https://www.umpod.cz/web/cz/nahradni-rodinna-pece-v-ceske-republice>>.

⁵¹ NOVOTNÝ, P., IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník. Rodinné právo*. Praha: GRADA Publishing, 2014, s. 191. ISBN 978-80-247-5167-2.

⁵² PRACEPROPRACOVNIKY. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí - § 27 a*. [online]. 2025. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: WWW: <<https://www.pracepropravniky.cz/zakony/zakon-o-socialne-pravni-ochrane-deti/paragraf-27a/>>.

⁵³ NOVOTNÝ, P., IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník. Rodinné právo*. Praha: GRADA Publishing, 2014. s. 181. ISBN 978-80-247-5167-2.

6 Postupy veřejné správy při výběru náhradní rodinné péče

Svěření dítěte do NRP musí vždy vycházet z jeho nejlepších zájmů. Je důležité mít na paměti, že děti, pro které se hledá náhradní rodina často čelí různým zdravotním, sociálním nebo mentálním obtížím.

Osoba, která má zájem stát se náhradním rodičem, musí nejprve předložit žádost o zařazení do seznamu uchazečů o zprostředkování NRP. Tato žádost je dostupná na obecním úřadě obce s rozšířenou působností nebo online na webových stránkách MPSV. Sociální pracovníce informují žadatele o NRP, pomáhají s vyplněním žádosti a zajišťují potřebné přílohy.

Sociální pracovníce následně provádí šetření v domácím prostředí uchazečů, hodnotí jejich rodinné poměry, podmínky bydlení, sociální zázemí a další faktory. Na základě těchto informací vypracují souhrnnou zprávu s doporučením. Úřad zakládá spisovou dokumentaci o žadateli, která obsahuje všechny nezbytné formuláře a zprávy. Tato dokumentace je následně předána krajskému úřadu k dalšímu odbornému posouzení.

Krajský úřad provádí odborné posouzení žádosti, zda je žadatel vhodný pro NRP nebo nikoli.⁵⁴

Vhodný uchazeč

Po obdržení písemného sdělení krajského úřadu o vhodnosti být pěstounem nebo osvojitelem má žadatel možnost se osobně seznámit s dítětem. Do 30 dnů od doručení oznámení může žadatel podat návrh k soudu na osvojení dítěte, nebo jeho svěření do pěstounské péče. Sociální pracovníce obecního úřadu obce s rozšířenou působností pomáhá žadatelům s vypracováním návrhu k soudu. O rozhodnutí o pěstounské péči nebo osvojení rozhoduje soud.⁵⁵

Nevhodný uchazeč

Pokud krajský úřad během posuzování žádosti zjistí důvody, které brání zařazení žadatele do evidence, může rozhodnout o jejím zamítnutí ještě před dokončením všech

---

⁵⁴ MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Průvodce pro zájemce o náhradní rodinnou péči a osvojení*. Ostrava: Agentura Orange, 2021. s. 15. ISBN 978-80-7576-060-9.

⁵⁵ MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Průvodce pro zájemce o náhradní rodinnou péči a osvojení*. Ostrava: Agentura Orange, 2021. s. 18. ISBN 978-80-7576-060-9.

kroků odborného posouzení, například na základě výsledků zhodnocení zdravotního stavu uchazeče. V průběhu tohoto procesu mohou žadatelé také dojít k závěru, že nejsou na roli náhradního rodiče připraveni. Tato situace se však může v budoucnu změnit a žadatelé mají možnost podat novou žádost, pokud se jejich okolnostilepší.⁵⁶

---

⁵⁶ MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Průvodce pro zájemce o náhradní rodinnou péči a osvojení*. Ostrava: Agentura Orange, 2021. s. 16. ISBN 978-80-7576-060-9.

7 Metodika výzkumu

V práci byla zvolena kvalitativní metodologie, která umožňuje hlubší porozumění rozhodovacím procesům a faktorům ovlivňující výběr NRP. Vzhledem k povaze zkoumaného tématu, jež zahrnuje subjektivní zkušenosti a postoje jednotlivých aktérů, byly jako hlavní metoda sběru dat využity polostrukturované rozhovory, které autorka následně analyzovala pomocí kódování. Pro lepší představu o procesu NRP na Příbramsku využila autorka statistiky poskytnuté OSPOD Příbram. Dále autorka v metodické části zmiňuje faktory ovlivňující výběr NRP a možné návrhy na zlepšení procesu.

7.1 Výběr respondentů

Pro výzkum bylo vybráno šest respondentů, jejichž odpovědi měly poskytnout komplexní pohled na proces výběru NRP. Respondenti byli rozděleni do několika skupin podle jejich role v celém procesu. V první skupině byly tři pracovnice z OSPOD Příbram, které měly za úkol poskytovat informace o administrativních a procedurálních aspektech výběru náhradní rodiny. V druhé skupině byli osloveni tři jednotlivci, kteří prošli procesem pěstounské péče nebo osvojením. Z této skupiny jedna respondentka byla pěstounkou na přechodnou dobu, jedna dlouhodobou pěstounkou a jedna osvojitelkou. Tato rozmanitost respondentů umožnila získat náhled na proces osvojení a pěstounské péče z různých perspektiv a zkušeností jednotlivých aktérů, kteří se přímo podílejí na realizaci NRP. Všichni tito respondenti byli z okresu Příbram.

7.2 Příprava rozhovorů

Při přípravě rozhovorů autorka práce pečlivě navrhla otázky, které odpovídaly cílům práce a umožnily podrobně zmapovat procesy, jež se podílejí na výběru náhradní rodiny. V průběhu října 2024 autorka vypracovala sadu otázek pro různé skupiny respondentů, konkrétně pro pracovníky OSPOD, pěstounku na přechodnou dobu, dlouhodobou pěstounku a osvojitelku. Otázky byly navrženy tak, aby pokrývaly nejen administrativní a legislativní procesy, ale také osobní zkušenosti, motivace, obavy a specifická kritéria, která se při výběru náhradní rodiny zohledňují.

7.3 Průběh sběru dat

Sběr dat probíhal v listopadu 2024 a zahrnoval celkem 6 rozhovorů s polostrukturovanými otázkami, které umožnily sběr kvalitních dat, ale také prostor pro nečekané informace. Autorka práce uskutečnila tři rozhovory s pracovníci OSPOD Příbram, pro které bylo připraveno 14 otázek týkající se procesu NRP. Dále byl rozhovor veden s pěstounkou na přechodnou dobu a dlouhodobou pěstounkou, pro které bylo připraveno 18 otázek. Jako poslední byl veden rozhovor s osvojitelkou, která odpovídala na 13 otázek.

Rozhovory s pracovníci OSPOD se konaly na Oddělení sociálně-právní ochrany dětí v Příbrami a to konkrétně v jejich kancelářích. Rozhovory s pěstounkami a osvojitelkou probíhaly online.

8 Analýza dat

Tato kapitola se zaměřuje na vyhodnocení získaných dat prostřednictvím kódování rozhovorů, statistik a tabulky znázorňující faktory ovlivňující výběr NRP z pohledu veřejné správy na Příbramsku. Na závěr autorka uvedla několik návrhů na zlepšení procesu NRP.

8.1 Kódování rozhovorů

V této kapitole se autorka zaměřuje na proces kódování rozhovorů. Rozhovory byly realizovány s různými aktéry zapojenými do procesu výběru NRP, a to jak z pohledu veřejné správy, tak z pohledu pěstounů a osvojitelů.

8.1.1 Kódování rozhovoru č. 1 - sociální pracovnice OSPOD Příbram

V tomto rozhovoru byla respondentkou sociální pracovnice, která pracuje na oddělení Sociálně-právní ochrany dětí na Příbramsku. Specializuje se na svěřeni dítěte do péče třetí osoby a také působí jako kolizní opatrovník dětí u soudu.

- **Postup při výběru náhradní rodiny**

Kódy: nejbližší rodina, širší rodina, blízké osoby, pěstounská péče, evidence pěstounů

Z rozhovoru s respondentkou vyplynulo, že proces výběru náhradní rodiny probíhá podle stanovené hierarchie. Nejprve se zvažuje možnost umístění do **nejbližší rodiny**, tedy k biologickým rodičům nebo sourozencům. Pokud není tato varianta možná, hledá se pečovatel v **širší rodině** (prarodiče, tety, strýcové). Další možností je svěřeni dítěte **blízkým osobám**, například rodinným přátelům, ke kterým má dítě vytvořený vztah. Pokud žádná z těchto variant není realizovatelná, přistupuje se k umístění do **pěstounské péče**. Výběr vhodného pěstouna probíhá z **evidence pěstounů**.

- **Efektivita současného systému NRP**

Kódy: nedostatek pěstounů, kvalita pěstounské péče, ústavní výchova

Podle respondentky představuje **nedostatek pěstounů** zásadní překážku v efektivním fungování systému NRP, což zpomaluje proces umisťování dětí.

Dále upozornila na problém **kvality pěstounské péče**, kdy ne všichni pěstouni projdou dostatečně důkladným prověřením, což může vést k nevhodným podmínkám pro děti. Přesto však považuje pěstounskou péči za lepší alternativu než **ústavní výchovu**, která dětem nenabízí individuální přístup.

- **Legislativa týkající se NRP**

Kódy: registr pěstounů, zpřísnění prověřovacího procesu, kvalita pěstounů

Respondentka uvedla, že **registr pěstounů** není dostatečně rozsáhlý, což ztěžuje umístování dětí do NRP. Zdůraznila potřebu **zpřísnění prověřovacího procesu**, aby se do pěstounské péče dostávaly pouze osoby schopné zajistit kvalitní výchovu. Podle ní by legislativa měla klást větší důraz na **kvalitu pěstounů** a to přísnějšími kritérii pro vstup do registru, důkladnějším hodnocením motivace a pravidelným přezkoumáváním jejich péče.

- **Pružnost systému NRP**

Kódy: nedostatek pěstounů, záchytné organizace, legislativní změny

Z odpovědi respondentky vyplynulo, že současný systém výběru NRP není dostatečně pružný a nedokáže plně reagovat na individuální potřeby dětí a náhradních rodin. Hlavním problémem je **nedostatek pěstounů**, což komplikuje umístování dětí do vhodného prostředí. Pokud není možné dítě umístit do rodiny, alternativu představují **záchytné organizace**, jako je například Klokánek. Pracovnice také upozornila na plánované **legislativní změny**, které se týkají podmínek umístování dětí do těchto zařízení, včetně navýšení věkového limitu, což by mohlo v budoucnu způsobit značné komplikace.

- **Opatření pro zlepšení systému NRP**

Kódy: zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, věková kategorie, nedostatek pěstounů

Respondentka doporučuje zvýšit kapacitu **zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc**, jelikož v této oblasti chybí dostatek míst. Upozornila, že některé instituce plánují omezit kapacitu a upravit **věkovou kategorii** dětí, což by mohlo ohrozit péči pro mladší děti. Zároveň zdůraznila, že klíčovým problémem zůstává **nedostatek pěstounů**, jehož řešení by výrazně zlepšilo celý systém.

- **Překážky v zajištění vhodné péče o děti v NRP**

Kódy: nedostatečná práva, rozšíření práv, složité právní kroky

Respondentka uvedla, že náhradní rodiče čelí problémům, protože **nemají dostatečná práva**, což jim brání v provádění běžných administrativních úkonů bez souhlasu biologických rodičů. To se například projevuje v situacích, kdy je potřeba získat podpis biologického rodiče pro školní záležitosti, což je složité, pokud je biologický rodič nezvěstný. **Rozšíření práv** náhradních rodičů by umožnilo efektivnější a flexibilnější péči o děti. K tomu je však nutné projít **složitémi právními kroky**, jako je podání žádosti k soudu, což celý proces výrazně prodlužuje.

- **Klíčové faktory rozhodující o výběru NRP**

Kódy: rodinné prostředí, bezpečný vývoj, psychologické, emocionální a materiální zajištění, potřeby dítěte, spolupráce s odborníky

Respondentka v rozhovoru zdůraznila klíčové faktory ovlivňující výběr náhradní rodiny. Mezi hlavní patří stabilní **rodinné prostředí, bezpečný vývoj** dítěte, **psychologické, emocionální a materiální zajištění**. Tyto faktory by vhodná náhradní rodina měla splňovat. Dále je nutné zohlednit schopnosti a **potřeby dítěte**, včetně zdravotního stavu a vývojových faktorů. Neopomenutelná je i **spolupráce s odborníky**, jako jsou psychologové a pedagogové, při hodnocení a výběru vhodné rodiny.

- **Role spolupráce s dalšími odborníky**

Kódy: role soudu, případová reference, spolupráce s odborníky, psycholog

Respondentka uvedla, že **role soudu** v rozhodování o umístění dítěte je nezbytná, protože konečné rozhodnutí musí být vždy schváleno soudem. Před umístěním dítěte do péče třetí osoby probíhá **případová reference**, při níž odborníci, jako třídní učitel, psycholog, speciální pedagog a lékař, společně posuzují nejvhodnější typ péče. Na základě jejich návrhů je následně rozhodnutí předloženo soudu. **Spolupráce s odborníky** je klíčová, protože každý z nich poskytuje cenné informace o potřebách dítěte. Pokud dítě vykazuje psychologické problémy je nutné zapojení **psychologa**. Spolupráce zůstává zásadním prvkem pro zajištění co nejvhodnější péče pro dítě.

8.1.2 Kódování rozhovoru č. 2 - sociální pracovnice OSPOD Příbram

V tomto rozhovoru byla respondentkou sociální pracovnice, která pracuje na oddělení Sociálně-právní ochrany dětí na Příbramsku. Tato sociální pracovnice se specializuje především na dlouhodobou pěstounskou péči a pěstounskou péči na přechodnou dobu.

- **Postup při výběru náhradní rodiny**

Kódy: podání žádosti, šetření v rodině, zařazení do evidence, psychologická příprava, administrativní požadavky, krajský úřad, Dohoda o výkonu pěstounské péče, doprovázející organizace, vzdělávání pěstounů

Z rozhovoru s respondentkou vyplynulo, že proces schvalování začíná **podáním žádosti**, po níž následuje **šetření v rodině** ze strany OSPOD a **zařazení do evidence** krajského úřadu. Nedílnou součástí je **psychologická příprava** trvající přibližně rok. Mezi **administrativní požadavky** patří vyplnění formulářů a doložení potřebných dokumentů, například potvrzení o zdravotní způsobilosti. Kritéria výběru pěstounů zahrnují jejich motivaci, rodinné zázemí a schopnost reagovat na specifické potřeby dítěte. Přidělení dítěte probíhá prostřednictvím **krajského úřadu**, který vybírá nejvhodnějšího pěstouna dle jeho zkušeností a preferencí. Po uzavření **Dohody o výkonu pěstounské péče** získávají pěstouni finanční podporu a odborné vedení. Klíčovou roli hrají **doprovázející organizace**, které poskytují vzdělávání, psychologickou pomoc a možnost krátkodobého odpočinku. Pěstouni jsou povinni se průběžně **vzdělávat** a účastnit se seminářů zaměřených na specifika péče o děti v NRP.

- **Efektivita současného systému NRP**

Kódy: rodinné prostředí, biologická rodina, zneužívání systému

Podle respondentky je systém výběru NRP pro děti přínosný, protože jim umožňuje vyrůstat v **rodinném prostředí**. V některých případech by však považovala za vhodnější, kdyby dítě mohlo zůstat ve své **biologické rodině**, pokud by měla dostatečnou podporu. Zmínila také riziko **zneužívání systému**, kdy někteří lidé využívají jeho nastavení spíše ve svůj prospěch než v zájmu dítěte. Celkově hodnotí dopad systému pozitivně, i když s určitými výhradami.

- **Legislativa týkající se NRP**

Kódy: nedostatečná informovanost o změně v legislativě, nedostatek pěstounů, nedostatečné finanční podmínky

Respondentka kritizovala **nedostatečnou informovanost o legislativních změnách** v NRP, které půjdou v účinnost od 1. ledna 2025. Konkrétně jde o úpravu novely zákona č. 242/2024 Sb., kterým se mění z. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, který není dostatečně vysvětlen všem zúčastněným stranám. Dalším problémem, který pracovnice uvedla je **nedostatek pěstounů**, jelikož stávající pěstouni stárnou a není jasné, kdo je nahradí. Zmínila také **finanční podmínky**, které někteří pěstouni považují za **nedostatečné**. Tyto faktory mohou ovlivnit budoucí efektivitu systému NRP.

- **Pružnost systému NRP**

Kódy: reakce na individuální potřeby, předběžné opatření, administrativní prodlevy, administrativní procesy, soudní průtahy

Respondentka uvedla, že systém NRP není dostatečně pružný pro efektivní **reakci na individuální potřeby** dětí a náhradních rodin. **Předběžná opatření** vyžadují okamžitou reakci, ale **administrativní prodlevy**, zejména u krátkodobých pěstounů, zpomalují zahájení a vyřizování záležitostí. Další problém představují **soudní průtahy**, zejména při adopci, kdy osvojitelé chtějí co nejdříve začít s adaptací dítěte. Tyto prodlevy zpomalují přijetí dětí do rodin a negativně ovlivňují efektivitu a přizpůsobení systému potřebám dítěte a rodiny.

- **Opatření pro zlepšení systému NRP**

Kódy: soudní procesy, prodlevy, snížení administrativní zátěže, přehlednost systému

Respondentka zdůraznila potřebu zlepšení **soudních procesů**, protože **prodlevy** při rozhodování a čekání na právní moc rozhodnutí zpomalují celý proces umístění dětí. Navrhuje zjednodušení a zrychlení tohoto procesu, zejména u adopcí a pěstounské péče. Dále doporučila **snížení administrativní zátěže** spojené s vyřizováním formalit, které jsou často zdlouhavé. Vylepšení **přehlednosti systému** by urychlilo proces, protože by se usnadnila orientace v potřebných krocích.

- **Překážky v zajištění vhodné péče o děti v NRP**

Kódy: rychlost adopce, prodlevy, prověření uchazečů, bezpečnost dětí

Respondentka označila **rychlost adopce** jako hlavní překážku v zajištění vhodné péče o děti. Adopční proces je časově náročný, což může vést k **prodlevám**. Přesto zdůraznila, že důkladné **prověřování uchazečů**, aby zajistili bezpečné prostředí pro dítě je nezbytné. Tento proces zpomaluje systém, ale **bezpečnost dětí** je prioritou.

- **Klíčové faktory rozhodující o výběru NRP**

Kódy: biologická rodina, širší rodina, příbuzenství, prověřování trestní minulosti

Respondentka zdůraznila, že při rozhodování o NRP je prioritou zajištění vhodné péče pěstounem, ale často se upřednostňuje **biologická** nebo **širší rodina**. I když pěstoun může poskytnout dobrou péči, **příbuzenství** bývá rozhodujícím faktorem. Důležité je také **prověřování trestní minulosti** náhradní rodiny, kdy pracovníci mají přístup k rejstříku trestů, včetně zahlazených trestů, což není dostupné všem institucím.

- **Role spolupráce s dalšími odborníky**

Kódy: dětské lékaři, doprovázející organizace, školy, respekt, problémové děti

Respondentka zmínila úzkou spolupráci s odborníky, zejména s **dětskými lékaři** a **doprovázejícími organizacemi**, která probíhá v rámci pěstounské péče. Komunikace je dobře nastavená v souladu se zákonem o sdílení informací. Problémy mohou nastat se **školami**, kde někdy panuje nedorozumění. Některé školy mají **respekt** k pracovníkům OSPOD, ale zároveň vnímají tuto komunikaci jako klíčovou při řešení **problémových dětí**, které mohou nést genetické predispozice po biologických rodičích.

8.1.3 Kódování rozhovoru č. 3 - sociální pracovníce OSPOD Příbram

V tomto rozhovoru byla respondentkou sociální pracovníce, která pracuje na oddělení Sociálně-právní ochrany dětí na Příbramsku. Tato sociální pracovníce se specializuje především na dlouhodobou pěstounskou péči, pěstounskou péči na přechodnou dobu a osvojením.

- **Postup při výběru náhradní rodiny**

Kódy: obecní úřad s rozšířenou působností, formuláře, šetření v rodině, krajský úřad, psychologické hodnocení, schválení uchazeče

Z rozhovoru s respondentkou vyplynulo, že proces výběru náhradní rodiny začíná podáním žádosti na **obecním úřadě s rozšířenou působností**. Pracovnice OSPOD žadatele seznámí se systémem NRP a předá jim potřebné **formuláře**. Po jejich vyplnění následuje **šetření v rodině**, které hodnotí podmínky uchazečů. OSPOD poté připojí své stanovisko a žádost postoupí na **krajský úřad**. Ten provádí odborné posouzení, včetně **psychologického hodnocení** a přípravy pěstounů. Schvalování probíhá ve dvou fázích, nejprve na úrovni obcí s rozšířenou působností a poté na krajském úřadě, který rozhoduje o definitivním **schválení uchazeče** pro NRP.

- **Efektivita současného systému NRP**

Kódy: novela zákona, legislativní změny

Podle sdělení respondentky by současný systém výběru NRP mohl být pružnější a efektivnější. Od ledna 2025 vstupuje v účinnost **novela zákona** č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, která má za cíl proces zefektivnit, urychlit a celkově zpružnit. Očekává se, že tyto **legislativní změny** přinesou pozitivní dopady na celý systém, avšak jejich skutečný vliv bude možné posoudit až po jejich zavedení do praxe.

- **Legislativa týkající se NRP**

Kódy: složitost legislativy, roztržitost právní úpravy, potřeba sjednocení,

Respondentka vnímá **složitost legislativy** týkající se NRP jako zásadní problém. Podle ní je **právní úprava roztržitá**, což znesnadňuje její přehlednost i praktickou aplikaci. NRP není upravena jedním zákonem, ale prolíná se s více předpisy jako například, zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, zákonem č. 99/1963 Sb., občanským soudním řádem, zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem a zákonem č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Tento stav vyžaduje od odborníků hlubokou znalost několika právních oblastí, což jejich práci značně komplikuje. Ideálním řešením by podle respondentky bylo **sjednocení legislativy** do jednoho komplexního zákona, i když považuje takovou změnu za nepravděpodobnou.

- **Pružnost systému NRP**

Kódy: nedostatečná pružnost, nedostatek pěstounů, osvojení, dlouhá čekací doba

Respondentka vnímá systém NRP jako **nepružný** a nedostatečně reagující na individuální potřeby dětí i rodin. Klíčovým problémem je **nedostatek pěstounů**, což zpomaluje umístění dětí. U **osvojení** je situace opačná, protože zájem osvojitelů

převyšuje počet dětí vhodných k osvojení, což vede k **dlouhé čekací době**. Tento nepoměr zpomaluje celý proces a může negativně ovlivnit stabilitu dětí, které potřebují nové rodinné zázemí.

- **Opatření pro zlepšení systému NRP**

Kódy: novela zákona, legislativní změny

Respondentka uvedla, že spoléhá především na **novelu zákona** č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, která by měla přinést **legislativní změny** a zlepšit efektivitu systému. Jiná opatření ji momentálně nenapadají, a proto očekává, že novela bude klíčovým krokem k zefektivnění celého procesu.

- **Překážky v zajištění vhodné péče o děti v NRP**

Kódy: věk dítěte, zdravotní hendikep, etnická odlišnost, sourozenecké skupiny

Podle respondentky je největší překážkou při zajištění co nejvhodnější péče o děti v NRP **věk dítěte**, zejména u dětí starších 5 let, u kterých je obtížné najít pěstouny. Další faktory, které komplikují umístění dětí, je **zdravotní hendikep** a **etnická odlišnost**, přičemž romské děti jsou častěji obtížně umístitelné. Velkým problémem jsou také početnější **sourozenecké skupiny**, kdy je pro pěstouny výzvou přijmout více než jedno dítě.

- **Klíčové faktory rozhodující o výběru NRP**

Kódy: věk dítěte, anamnéza dítěte, pohlaví, etnická odlišnost

Podle respondentky **jsou klíčovými faktory** při výběru NRP především **věk dítěte** a **anamnéza dítěte**, tedy přítomnost zdravotních problémů. Dále se zohledňuje **pohlaví** dítěte, jelikož někteří pěstouni mají preference pro holčičky nebo chlapce, zatímco jiní pohlaví neřeší. Další faktor je **etnická odlišnost**, která může ovlivnit rozhodování o umístění dítěte do náhradní rodiny.

- **Role spolupráce s dalšími odborníky**

Kódy: psychologové, sociální pracovníci, pedagogové, doprovázející organizace, Dohoda o výkonu pěstounské péče

Respondentka zdůrazňuje důležitost spolupráce s odborníky při rozhodování o umístění dítěte do NRP. Klíčovou roli hrají **psychologové**, kteří zjišťují názor dítěte, protože **sociální pracovníci** v této oblasti nemají potřebnou odbornost. Důležité jsou také

informace od **pedagogů** o vzdělávacích potřebách dítěte. Nezastupitelnou úlohu mají i **doprovázející organizace**, které podporují pěstouny a usnadňují celý proces. Od ledna 2025 pěstouni nebudou muset uzavírat **Dohodu o výkonu pěstounské péče**, což podle respondentky umožní doprovázejícím organizacím lépe pracovat s pěstouny. Přestože jejich kvalita se může lišit, jejich spolupráce je klíčová pro správné umístění dítěte.

8.1.4 Kódování rozhovoru č. 4 - dlouhodobá pěstounka

V tomto rozhovoru byla respondentkou dlouhodobá pěstounka z okresu Příbram. Tato respondentka vykonává pěstounství od roku 1997. Stará se o osm dětí, které má v dlouhodobém pěstounství. Tyto děti pocházejí z registru hůře umístitelných dětí. Při přebírání byly starší a pocházely z nefunkčních rodin. Rodiče dětí byli často závislí na alkoholu nebo drogách, trpěli psychickými problémy, nebo byli ve výkonu trestu.

- **Informovanost o dlouhodobé pěstounské péči**

Kódy: nedostatek dětí, dlouhá čekací doba, finanční zájmy, dětské domovy, právní minimum, zkreslené informace, zamlčování informací, základní školy, média

Z rozhovoru vyplynulo, že respondentka dostala informace o pěstounské péči především při začátku procesu, přičemž se dozvěděla, že **dětí je málo** a **čekací doba bude dlouhá**. Respondentka měla pocit, že za tím mohou stát **finanční zájmy**, a dokonce měla dojem, že v **dětských domovech** není zájem o umístování dětí do rodin. Dále uvedla, že jí chyběly informace o právech pěstounů, což by považovala za důležité **právní minimum**. Také zmínila, že některé informace o dětech, které měla přijmout, byly **zkreslené** nebo **zamlčené**. Ohledně zlepšení informovanosti o pěstounské péči navrhla, že by bylo užitečné téma začít probírat už na **základních školách**, aby se pomoc stala běžnou součástí života, a doporučila také uvádět pozitivní příklady v **médiích**.

- **Proces dlouhodobé pěstounské péče**

Kódy: dlouhý proces, lékařská prohlídka, sociální šetření, finanční příjmy, psychologické vyšetření, zaměstnavatel, městský úřad, nahodilé přednášky, krajský úřad, soukromí rodiny

Podle respondentky byl proces zařazení do evidence pěstounů poměrně **dlouhý** a trval přibližně rok. Během této doby musela projít několika kroky, jako je **lékařská prohlídka, sociální šetření, doložení finančních příjmů** a absolvování **psychologického** vyšetření. Doporučení pro její zařazení do evidence poskytl také její **zaměstnavatel a městský úřad**. Proces nebyl dostatečně systematický, protože příprava na roli pěstouna v té době probíhala pouze formou **nahodilých přednášek na krajském úřadě**. Respondentka uvedla, že proces žádosti o pěstounskou péči podstoupili šestkrát a každý proces byl jiný. Zmínila, že by bylo lepší chránit **soukromí rodiny**.

- **Podpora od státu**

Kódy: návštěva psychologa, vzdělávací přednášky, zajištění péče o dítě, letní tábor, odlehčovací služby, nemoc pěstouna, administrativní záležitosti

Z odpovědi respondentky vyplývá, že během a po procesu NRP získala podporu od státu, která zahrnovala nabídku **návštěvy psychologa, vzdělávací přednášky** a **zajištění péče o dítě** jako například **letní tábor** na 14 dní. Respondentka také zmínila, že v systému podpory pěstounů by měly být více zahrnuty **odlehčovací služby**, které by pomohly při **nemoci pěstouna** nebo při zařizování **administrativních záležitostí** na úřadech.

- **Služby, organizace zprostředkovávající pěstounskou péči**

Kódy: bezplatné vzdělávání pěstounů, biologická rodina, tábory, výlety

Respondentka uvedla, že organizace, která jí zprostředkovala pěstounskou péči, nabízí **bezplatné vzdělávání pěstounů**, včetně webinářů, přednášek, literatury a zprostředkování kontaktu s **biologickou rodinou**. Respondentka považuje za užitečné i zprostředkování letních **táborů**, příměstských táborů nebo **výletů s jinými dětmi** z pěstounské péče, což umožňuje pěstounům odpočinek.

- **Překážky ve spolupráci**

Kódy: roztržštěnost, nespolupráce, odlišný přístup, nejednotnost, zpoždění podpory

Respondentka vidí hlavní problém v **roztržštěnosti** a **nespolupráci** mezi institucemi. Každá organizace a pracovník mají **odlišný přístup**, což může komplikovat efektivní spolupráci. Tento rozdílný přístup vede k **nejednotnosti** ve výstupech a k zbytečnému **zpoždování** potřebné **podpory** pro pěstounské rodiny.

- **Zlepšení procesu pěstounské péče**

Kódy: individuální potřeby dítěte, dostatečný čas na rozmyšlení, pohotové rozhodování, odpočinek, programy pro děti, dostupnost odborných služeb

Respondentka zdůrazňuje, že přiřazování dětí k pěstounům by mělo vycházet z jejich **individuálních potřeb**, nikoliv probíhat automaticky. Budoucí pěstouni by měli mít **dostatek času na rozmyšlení**, protože unáhlená rozhodnutí mohou narušit stabilitu dítěte i rodiny. Dále upozorňuje na nedostatečnou možnost **odpočinku** pro pěstouny a potřebu **programů pro děti**, které by jim umožnily krátkodobou úlevu. Klíčová je také lepší **dostupnost odborných služeb**, jež by posílily podporu pěstounů a jejich schopnost pečovat o děti.

- **Priority veřejné politiky v oblasti pěstounské péče**

Kódy: podmínky v původní rodině, pomoc problémovým rodinám, zrychlení práce soudu

Respondentka vidí jako prioritu vytvoření **podmínek v původní rodině**, aby dítě nemuselo být odebráno. Dále by měla být nabídnuta **pomoc problémovým rodinám**, které by měly mít přístup ke službám podobným těm, které jsou poskytovány pěstounům. Také zdůraznila nutnost **zrychlení práce soudu**, aby celý proces svěřením dítěte do pěstounské péče neprovázel zbytečný časový tlak a zpoždění.

8.1.5 Kódování rozhovoru č. 5 - pěstounka na přechodnou dobu

Další rozhovor byl uskutečněn s pěstounkou na přechodnou dobu z okresu Příbram, která se této činnosti věnuje již devět let. Během této doby poskytla dočasný domov jedenácti dětem, převážně z rodin z drogovou závislostí. Do své péče je přijímala jako novorozence a starala se o ně nejdéle jeden rok, než pro ně byla nalezena nová rodina, nebo se dítě vrátilo do původní rodiny.

- **Informovanost o pěstounské péči na přechodnou dobu**

Kódy: nedostatek informací, nerelevantní informace, absence přípravy, pěstouni s praktickými zkušenostmi, úředníci

Z odpovědi respondentky vyplývá, že před zahájením procesu pěstounství měla **nedostatek informací** a myslí si, že i dnes jsou pěstouni vystaveni **nerelevantním informacím** či **absenci přípravy**. Podle ní by informovanost veřejnosti o pěstounské péči

měla být vedena **pěstouny s praktickými zkušenostmi**, nikoliv **úředníky**, kteří nemají přímou zkušenost s touto formou péče.

- **Proces pěstounské péče na přechodnou dobu**

Kódy: náročnost procesu, překážky od úřadů, lepší situace dnes, program PRIDE, význam zkušeností pěstounů, omezené znalosti lektorů

Respondentka popisuje, že cesta k pěstounství byla **náročná** a trvala dva a půl roku. Před devíti lety se setkala s **překážkami od úřadů**, které údajně nechtěly mít více pěstounů a komplikovaly celý proces, například zapíráním příprav ve Středočeském kraji. Díky vlastní iniciativě a informovanosti se však mohla procesu účastnit. Dnes již vnímá, že se situace **zlepšila**. Co se týče příprav na pěstounství, hodnotí **program PRIDE** jako skvělý a odlišný od těch, které realizuje krajský úřad. Podle ní jsou největším přínosem informace přímo od **zkušených pěstounů**, kteří procesem prošli. Naopak **lektori** často nemají dostatečné **praktické znalosti**, a proto jejich školení nepovažuje za tak přínosné.

- **Podpora od státu**

Kódy: příspěvky na dítě, nedostatečná podpora, doprovázející organizace, výběr služeb, finanční příspěvky

Z odpovědi respondentky vyplývá, že od státu obdržela především **příspěvky na dítě**, ale jinak žádnou výraznou podporu. V rámci systému podpory pěstounů považuje situaci za **nedostatečnou**. Podle ní je klíčové, aby **doprovázející organizace** poskytovaly efektivní pomoc, což v současnosti neplatí. Navrhuje, aby pěstouni měli možnost **vybírat** si konkrétní **služby** podle svých individuálních potřeb, jako je psychoterapie nebo hlídání dětí, místo toho, aby podpora byla zaměřena pouze na **finanční příspěvky**. Tímto způsobem by pěstouni mohli lépe reagovat na specifické potřeby každého dítěte a situace.

- **Služby, organizace zprostředkávající pěstounskou péči**

Kódy: krajský úřad, doprovázející organizace, odlehčovací služby, jednání s úřady, relevantní pracovníci

Respondentka uvedla, že **krajský úřad** jí při zprostředkování pěstounské péče nečinil žádné problémy. Naopak, její nespokojenost směřuje k **doprovázejícím organizacím**, které podle ní neposkytují žádné služby, které by jí vyhovovaly. Respondentka by přivítala **odlehčovací služby**, například pomoc při hlídání dětí nebo podporu v případě, že je pěstoun nemocný. Dále by ocenila pomoc při **jednání s úřady**,

příčemž by to měla být **relevantní pracovnice**, která má zkušenosti a je ochotná jednat se soudy a dalšími úřady.

- **Překážky ve spolupráci**

Kódy: tripartita, zájem dítěte, rovnost, nepotřebnost pěstounů, nedostatečná pomoc

Podle respondentky je pro úspěšnou spolupráci klíčová **tripartita**, tedy partnerství mezi všemi zúčastněnými stranami, které by měly mít společný cíl, a to je **zájem dítěte**. Všichni by měli spolupracovat **rovně**, což považuje za nejdůležitější aspekt celého procesu. Co se týče překážek ve spolupráci, respondentka zmínila, že většina institucí se chová tak, jako by **pěstouny nepotřebovaly**. Vnímají to tak, že je to pouze rozhodnutí pěstounů a jejich problém, což se projevuje tím, že pěstounům **neposkytují žádnou pomoc** a nejsou pro ně žádným přínosem.

- **Zlepšení procesu pěstounské péče**

Kódy: pěstounská péče na přechodnou dobu, výběr dětí, dlouhodobá pěstounská péče, dostupnost dětí, krajský úřad, nedostatek dětí, problémy s nalezením dlouhodobých pěstounů, psychologická pomoc, odlehčovací služby

Respondentka navrhuje několik zlepšení v procesu přiřazování dětí k pěstounům. U **přechodné pěstounské péče** by pěstouni měli mít možnost si **vybrat dítě**, což by zefektivnilo celý proces a umožnilo lepší plánování. V případě **dlouhodobé pěstounské péče** by měla být zajištěna rychlejší **dostupnost dětí**. Je třeba řešit problém, kdy **krajský úřad** informuje dlouhodobé pěstouny o nedostatku dětí, zatímco přechodní pěstouni mají problémy s nalezením dlouhodobých pěstounů. Respondentka rovněž zdůraznila potřebu větší podpory v oblasti **psychologické pomoci** a **odlehčovacích služeb**, které by pěstounům usnadnily zvládání náročných situací a přispěly k lepší péči o děti.

- **Priority veřejné politiky v oblasti pěstounské péče**

Kódy: pěstounská péče, ústavní zařízení, rodinné prostředí

Respondentka zdůrazňuje, že prioritou veřejné politiky v oblasti pěstounské péče by mělo být zajistit umístění dítěte do **pěstounské péče** jako jedinou smysluplnou cestu. Podle ní žádné **ústavní zařízení** nemůže nahradit pěstounskou péči, která poskytuje dítěti prostředí podobné rodinnému. Pěstounská péče by měla být tedy vnímána jako

nejdůležitější a jediná správná možnost, která dítěti umožní vyrůst v **rodinném prostředí**.

8.1.6 Kódování rozhovoru č. 6 – osvojitelka

Poslední rozhovor byl uskutečněn s osvojitelkou z okresu Příbram, která se rozhodla pro osvojení z důvodu nemožnosti mít vlastní děti. Do své péče přijala dva sourozence, kterým poskytuje stabilní rodinné zázemí a dlouhodobou péči.

- **Proces osvojení**

Kódy: zdoluhavý proces, OSPOD, kontrola domácnosti, měsíční školení, psychologické testy, hodnotící zpráva, čekání na dítě

Proces osvojení byl podle respondentky velmi **zdlouhavý** a trval celkem tři čtvrtě roku, než splnila všechny požadované kroky. Nejprve musela na příslušném **OSPOD** nahlásit svůj zájem o osvojení. Následovala **kontrola domácnosti**, která měla posoudit, zda splňuje potřebné podmínky. Poté absolvovala **měsíční školení** a podstoupila **psychologické testy**, na jejichž základě pracovníci OSPOD vypracovali **hodnotící zprávu**. Po schválení vhodnosti začalo **čekání na dítě**, které trvalo dlouhé tři roky, než se jí úřady ozvaly.

- **Výběr dítěte**

Kódy: zdravotní stav, zdravotní postižení, etnická příslušnost, pohlaví, věková hranice

Při výběru dítěte bylo pro respondentku nejdůležitější, aby dítě bylo **zdravé** a nemělo žádné **zdravotní postižení**. Na základě informací od známých i školitelů se rozhodla pro bílé dítě, přičemž jiné **etnické skupiny** vyloučila. Naopak **pohlaví** pro ni nehrálo roli. Původně si s manželem přáli trochu starší dítě, ale jelikož tyto děti nebývají právně volné, tak nakonec uvedli, že dítě chtějí už od **miminka**.

- **Největší obavy během výběrového procesu**

Kódy: čekání, vhodnost

Největší obavou respondentky během výběrového procesu bylo především **dlouhé čekání**. Neměla pochybnosti o své **vhodnosti** jako osvojitelky, protože byla

přesvědčená, že splňuje všechny požadavky. Jejím hlavním přáním bylo, aby se proces urychlil a aby je úřady co nejdříve kontaktovaly, že mohou přijmout dítě a stát se rodiči.

- **Spolupráce s úřady a organizacemi**

Kódy: dlouhé čekání, informace, komunikace, pozitivum

Respondentka hodnotí spolupráci s úřady a organizacemi zabývajícími se osvojením jako celkově pozitivní. I přesto, že **čekání** na dítě bylo **dlouhé**, vždy dostali potřebné **informace**, které potřebovali. **Komunikace** s úřady byla otevřená a úřady jim poskytly všechny nezbytné odpovědi, což považuje za **pozitivní aspekt** celé spolupráce.

- **Navrhované změny**

Kódy: dlouhé čekání, administrativa, trestní rejstřík, školení, vhodnost osvojitelů

Respondentka navrhuje několik změn, které by mohly proces osvojení urychlit a učinit jej příjemnějším pro budoucí osvojitele. Kromě **dlouhého čekání** na právně volné děti, které úřady nemohou ovlivnit, by bylo možné zjednodušit některé **administrativní kroky**. Podle respondentky je zbytečné, že je třeba dokládat výpisy z **trestního rejstříku**, když soudy mají možnost nahlédnout do těchto záznamů sami. Dále by uvítala urychlení procesu **školení**, i když chápe, že úřady musí pečlivě prověřit, zda jsou **osvojitelé vhodní**. I přesto považuje celý proces za zdlouhavý, ale rozumí tomu, že je důležité zajistit, aby děti byly umístěny do vhodného prostředí.

- **Komplikace**

Kódy: soudy, prodlužování procesu, pasivní přístup soudu, administrativní komplikace

Respondentka upozorňuje na nedostatečnou flexibilitu některých **soudů**, což může zbytečně **prodlužovat celý proces**. V případě respondentky se čekání na přesun dítěte do péče zbytečně natáhlo kvůli **pasivnímu přístupu soudkyně**. Podle respondentky by v podobných případech mělo být zajištěno, že jakmile je rozhodnuto o umístění dítěte a dítě je již na osvojitele navázané, měl by být přesun co nejrychlejší. Zdlouhavé procesy kvůli **administrativním komplikacím** považuje za nepříjemné nejen pro osvojitele ale především pro samotné dítě.

- **Efektivnost a rychlost systému**

Kódy: návštěvy, školení, konzultace s psycholožkou, zkrácení procesu

Respondentka se domnívá, že současný systém schvalování není dostatečně efektivní a rychlý. Některé kroky, jako **návštěvy, školení či konzultace s psycholožkou**, by podle ní bylo možné urychlit a zjednodušit. Navrhuje **zkrátit celý proces** na tři měsíce, což by bylo méně zdlouhavé a stresující jak pro úřady, tak pro osvojitele.

8.2 Statistiky o NRP

Statistiky níže ukazují vývoj a strukturu NRP v roce 2023. První statistika zobrazuje počet osob, kterým bylo svěřeno dítě do péče, nebo které byly evidovány jako vhodné pro pěstounskou péči. Druhá se zaměřuje na počet dětí umístěných do různých forem NRP a jejich věkovou strukturou. Poslední statistika ukazuje počet odebraných dětí z péče rodičů. Tyto údaje poskytují přehled o NRP na Příbramsku v roce 2023.

Tabulka č. 1 - Počet osob vykonávající NRP v roce 2023⁵⁷

Typ NRP	Počet osob, kterým bylo svěřeno alespoň jedno dítě do NRP, nebo které jsou evidovány jako vhodné pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu			Zprostředkovaná NRP	Nezprostředkovaná NRP		
					podle vztahu k dítěti		
	v roce 2023 přibylo	v roce 2023 ubylo	celkem k 31. 12. 2023		prarodiče	ostatní příbuzný	další osoby
Péče jiné osoby	8	0	42		33	9	0
Pěstounská péče	14	2	116	0	85	11	20
Pěstounská péče na přechodnou dobu	1	0	8				
Poručenství s osobní péčí poručníka	1	1	11	0	11	0	0
Celkem	24	3	177	0	129	20	20

⁵⁷ Vlastní zpracování na základě ročního výkazu o výkonu sociálně-právní ochraně dětí za rok 2023 OSPOD Příbram

Tabulka č. 2 - Počet dětí umístěných do NRP v roce 2023⁵⁸

V roce 2023 byly děti umístěny na základě rozhodnutí do	celkový počet dětí	z toho děti				
		znevýhodněné děti	věk			
			0–2 let	3–5 let	6–9 let	10–14 let
Péče před osvojením, péče budoucích osvojitelů	6	0	3	1	2	0
Osvojení	3	0	2	1	0	0
Předpěstounská péče	0	0	0	0	0	0
Pěstounská péče	10	0	2	1	3	4
Pěstounská péče na přechodnou dobu	6	0	6	0	0	0
Péče jiné osoby	9	0	5	2	0	2
Jmenování poručníka s osobní péčí	2	0	2	0	0	0

Tabulka č. 3 - Počet odebraných dětí z péče rodičů v roce 2023⁵⁹

Odebrané děti z péče rodičů v roce 2023	Soudem bez návrhu	Na návrh OSPOD	Na návrh státního zastupitelství	Na návrh jiných osob	Celkem
Děti odebrané na základě předběžného opatření soudu	0	11	0	3	14
Děti odebrané na základě rozsudku soudu	0	0	0	15	15
Celkem odebraných dětí	0	11	0	18	29

⁵⁸ Vlastní zpracování na základě ročního výkazu o výkonu sociálně-právní ochraně dětí za rok 2023 OSPOD Příbram

⁵⁹ Vlastní zpracování na základě ročního výkazu o výkonu sociálně-právní ochraně dětí za rok 2023 OSPOD Příbram

8.3 Faktory ovlivňující výběr NRP z pohledu veřejné správy na Příbramsku

Výběr NRP je složitý proces ovlivněný řadou faktorů na straně dítěte, náhradní rodiny i veřejné správy. Každá z těchto složek hraje klíčovou roli při rozhodování o nevhodnějším umístění dítěte a zajištění jeho optimálního vývoje.

Tabulka č. 4 - Faktory ovlivňující výběr NRP⁶⁰

Faktor	Popis
Faktory na straně dítěte:	
Demografické faktory	věk, pohlaví, zdravotní stav, rodinná historie
Potřeby dítěte	specifické potřeby dítěte (zdravotní, psychologické)
Právní volnost dítěte	dítě musí být právně volné pro osvojení
Hůře umístitelné děti	děti se zdravotním postižením, traumatem, etnickou rozdílností, z problémových rodin, starší 5 let, sourozenci
Sociální a kulturní faktory	kulturní rozdíly, jazyková bariéra, etnický původ
Vztah k širší rodině	širší rodina má přednost před NRP
Faktory na straně náhradní rodiny:	
Demografické faktory	věk, způsob života, finanční motivace, tlak okolí, osobní rysy, psychická odolnost, zdravotní stav
Rodinné prostředí	podmínky v náhradních rodinách (finanční, materiální, vztahové, psychické, stabilní, výchovné zajištění)
Kvalifikace a připravenost	školení, odborná příprava, kvalitní náhradní rodiče
Motivace náhradních rodičů	zájem a ochota náhradních rodin vykonávat NRP
Nedostatek náhradních rodičů	ovlivňuje rychlost procesu umístění dětí
Historie náhradní rodiny	předchozí zkušenosti s péčí o děti
Faktory na straně veřejné správy:	
Legislativní a právní předpisy	zákony a předpisy, které určují procesy a pravidla NRP
Spolupráce s odborníky	případová konference (psycholog, pedagog, lékař, soc. pracovník, soud) – hodnotí vhodný výběr NRP

⁶⁰ Vlastní výzkum 2025

Kvalita a dostupnost odborné pomoci	dostupnost kvalitních služeb a odborníků pro podporu náhradních rodin a dětí (psychologové, doprovázející organizace)
Rychlost rozhodovacích procesů	rychlá a flexibilní rozhodnutí v zájmu dítěte, pružnost soudních řízení
Finanční podpora	finanční prostředky mohou ovlivnit ochotu vykonávat NRP
Dohled a monitoring	pravidelný dohled a monitorování podmínek v náhradních rodinách
Školení pracovníků veřejné správy	vzdělávání pracovníků OSPOD a dalších institucí pro správné posouzení vhodné NRP
Veřejná informovanost	osvěta veřejnosti o NRP a možnostech zapojení do tohoto systému
Administrativa	doba čekání a administrativní zdržení v procesu NRP

8.4 Zlepšení procesu náhradní rodinné péče

Jedním z klíčových zlepšení v systému NRP by bylo sjednocení a zjednodušení legislativy. Současná roztržitost právních předpisů a složitost administrativních kroků komplikuje celý proces, což má za následek nejen prodloužení doby čekání na rozhodnutí, ale i zbytečnou byrokracii. Vytvoření uceleného právního rámce by nejen usnadnilo práci odborníkům, ale také zrychlilo celý proces, a tím poskytlo dětem rychlejší a stabilnější přechod do náhradní péče. Kromě toho by zjednodušení administrativy umožnilo pěstounům a rodičům snáze se orientovat v systému a věnovat se více samotné péči o dítě.

Jedním z klíčových řešení pro odstranění soudních průtahů v oblasti NRP je zavedení jasného a závazného časového rámce pro jednotlivé fáze řízení. Stanovení maximální doby pro rozhodnutí o osvojení nebo pro jiné důležité kroky v procesu by umožnilo minimalizovat zbytečná zdržení a prodlužování soudních procesů. Tento rámec by zaručil rychlejší vyřízení žádostí, což by poskytlo větší jistotu pro všechny zúčastněné strany. Zavedení tohoto opatření by nejen zlepšilo efektivitu celého procesu, ale také zajistilo, že děti nebudou zbytečně vystaveny prodlužujícím se čekáním, které by mohlo negativně ovlivnit jejich psychický a emocionální vývoj.

Dalším klíčovým zlepšením, které by mohlo přispět k zvýšení počtu pěstounů, je adekvátní zvýšení finanční podpory pro náhradní rodiče. Nedostatečné finanční ohodnocení bývá častým faktorem, který odrazuje potenciální zájemce o pěstounství. Zvýšení finanční podpory by umožnilo pěstounům soustředit se na péči o děti bez obav o finanční zabezpečení, což by vedlo k větší motivaci pro nové uchazeče o tuto náročnou, ale zásadní roli. Tento problém by mohl být výrazně řešen díky změnám, které přijdou do praxe v roce 2025. V rámci těchto novinek bude navýšena výše klíčových finančních příspěvků, a to nejen pro děti bez specifických potřeb, ale i pro děti závislé na pomoci jiné osoby. Tento krok nejenže zlepší finanční podmínky pro pěstouny, ale také zvýší možnosti umístění dětí s vyššími nároky na péči do stabilních rodinných prostředí. Kromě toho od roku 2025 budou finanční podpory poskytovány i osobám, které přijmou dítě do své péče, pokud se jedná o jinou fyzickou osobu než rodiče. Tato změna by měla pozitivní vliv na dostupnost pěstounských míst, zejména pro děti, které nemohou zůstat v péči svých biologických rodičů, a přitáhne tak více potenciálních pěstounů, čímž se zlepší celkový systém NRP.

Zvýšení povědomí o NRP v širší veřejnosti je klíčovým faktorem pro její zlepšení. Aktivní a systematická komunikace, zaměřená na osvětu prostřednictvím médií, veřejných besed a prezentace pozitivních příkladů, by pomohla nejen vytvářet příznivý vztah k pěstounství a osvojení, ale i odbourat předsudky a mýty, které stále obklopují tento proces. Tento přístup by měl za následek nejen zlepšení celkového obrazu NRP ve společnosti, ale i posílení motivace lidí zapojit se do tohoto náročného, ale zásadního úkolu. S tím, jak se zvýší povědomí o významu náhradní péče, by rostla ochota jednotlivců i rodin stát se pěstouny. Tím by došlo k širší dostupnosti a lepší kvalitě pěstounské péče, což je nezbytné pro zajištění stabilního a bezpečného prostředí pro děti v náhradní péči.

Další nezbytnou změnou by mělo být zajištění kvalitního školení a prověřování pěstounů, aby do systému NRP přicházeli pouze skutečně vhodní kandidáti, schopní poskytovat dětem kvalitní péči. Tento problém by mohl být efektivně vyřešen díky novinkám, které v oblasti NRP vstoupí v účinnost v červenci 2025. S těmito změnami dojde ke zpřísnění posudků žadatelů o pěstounství, což zajistí důkladnější a systematictější prověřování potenciálních pěstounů. Tento krok by měl přispět ke zvýšení kvality péče a vytvoření stabilního, bezpečného prostředí pro děti v NRP.

Také by bylo důležité zvýšit kapacity pro děti, které potřebují okamžitou pomoc, což je v současnosti velký problém kvůli nedostatku míst a pěstounů. Zvýšení kapacity by mohlo přispět k tomu, že by bylo více míst pro děti v krizových situacích a zrychlil by se proces umístování.

Dále by byla velmi užitečná podpora pro biologické rodiče, aby děti, pokud to situace dovolí, mohly zůstat v jejich péči. Programy zaměřené na obnovu rodičovských dovedností by pomohly podpořit rodiče v těžkých životních obdobích a umožnily by jim vytvořit stabilnější prostředí pro jejich děti.

Závěrem by bylo užitečné zavést programy zaměřené na pravidelný odpočinek pro náhradní rodiče. Pěstouni, kteří mají na starost děti s různými potřebami, často čelí vyčerpání, a proto by možnost krátkodobého odpočinku, například prostřednictvím víkendových pobytů pro děti, výrazně zlepšila jejich schopnost poskytovat kvalitní péči. Tato opatření by vedla k dlouhodobému zajištění kvalitní a stabilní péče o děti v náhradních rodinách.

Závěr

Tato práce se zaměřila především na analýzu faktorů, které ovlivňují výběr NRP z pohledu veřejné správy na Příbramsku. Hlavním cílem práce bylo identifikovat klíčové faktory, které ovlivňují rozhodovací procesy týkající se výběru NRP a zhodnotit jejich dopady na efektivitu tohoto systému. Jako vedlejší cíl bylo navrhnout možné zlepšení pro optimalizaci tohoto procesu.

Výzkum ukázal, že rozhodování o umístění dětí do náhradní péče je složitý a mnohofaktorový proces, který závisí na řadě právních, administrativních, sociálních a individuálních faktorech. Klíčovými faktory, které tento proces ovlivňují, jsou nejen demografické a zdravotní charakteristiky dítěte, ale i jeho specifické potřeby, právní volnost a kulturní zázemí. Zvláštní pozornost si zaslouží děti, které jsou hůře umístitelné, jako jsou děti se zdravotními problémy, sourozenci, etnickou odlišností, starší děti nebo děti pocházející z nefunkčních rodin, pro něž je zajištění stabilního a bezpečného prostředí výzvou. Na straně náhradní rodiny hraje významnou roli motivace, psychická a finanční stabilita, kvalita rodinného prostředí a připravenost rodičů poskytnout dětem potřebnou péči. Nezastupitelný vliv má i veřejná správa, jejíž faktory jako legislativa, administrativní procesy, rychlost rozhodování a dostupnost odborné pomoci mají přímý dopad na efektivitu celého systému.

Současný systém výběru NRP byl zhodnocen a byla navržena konkrétní zlepšení, jako je zjednodušení administrativních procesů, zkrácení doby čekání na rozhodnutí a zajištění kvalitní podpory pro pěstouny. Dále jsou navrhována opatření ke zlepšení osvěty veřejnosti a přísnějšímu školení osob ucházejících se o NRP, což může přispět k efektivnějšímu výběru.

Tato práce je vhodná nejen pro odborníky a pracovníky v oblasti veřejné správy, zejména pro pracovníky OSPOD a dalších institucí, které se podílejí na rozhodování o NRP, ale i pro náhradní rodiče a zájemce o tuto roli. Může poskytnout cenné informace o faktorech, které ovlivňují rozhodovací procesy, a pomoci tak lépe pochopit jaký vliv na výběr NRP mají různé aspekty jak ze strany dětí, tak i rodin.

NRP má nezastupitelnou roli v životě dítěte, neboť poskytuje stabilní a láskyplné prostředí, které nelze nahradit ústavní výchovou. Právě z tohoto důvodu je nutné věnovat této oblasti větší pozornost a zajistit, aby systém NRP byl co nejefektivnější a nejvíce přizpůsobený potřebám dětí. Věnování se problematice NRP by mělo být prioritou

pro veřejnou správu, legislativu, odborníky a celou společnost, protože poskytování kvalitní péče dětem mimo biologickou rodinu je nejen nezbytné pro jejich blaho, ale i pro jejich budoucnost v rámci společnosti.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ARNOLDOVÁ, A. *Sociální péče 2 díl. Učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 2016. 320 s. ISBN 978-80-247-5148-1.
2. BARTONÍČKOVÁ, K., BUČEK, L., MICHALČÁKOVÁ, G., MOCHŤÁK, J., PANOVSKÁ, K., et al. *Občanský a společenskovední základ, přehled středoškolského učiva*. Brno: Computer Press, 2011. 272 s. ISBN 978-80-251-2631-8.
3. BOŤOVÁ, A., HOFROVÁ, V., JANDOVÁ, T, KALÁBOVÁ, S., ROTREKLOVÁ, E., et al. *Náhradní rodinná péče a transformace systému péče o ohrožené děti v české republice*. Brno: Triada - Poradenské centrum, 2008. 68 s. ISBN 978-80-254-3353-9.
4. BUBLEOVÁ, V., VRÁNOVÁ, L., VRÁNOVÁ, A., FRANTIKOVÁ, J. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. 104 s. ISBN 978-80-87455-01-2.
5. CONNOLLY, M., MORRIS, K. *Understanding Child a Family Welfare Statutory Responses to Children at Risk*. New York: PALFRAVE MACMILLAN, 2012. 206 pgs. ISBN 978-0-230-25019-2.
6. GABRIEL, Z., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Havlíčkův Brod: GRADA Publishing, 2008. 144 s. ISBN 978-80-247-1788-3.
7. KIMPLOVÁ, T., JOCHMANNOVÁ, L., SVOBODA, J. *Psychologie rodiny*. Praha: GRADA, 2023. 256 s. ISBN 978-80-247-4549-7.
8. KRAUSOVÁ, L., NOVOTNÁ, V. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: ASPI, 2006. 228 s. ISBN 80-7357-214-1.
9. MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Průvodce pro zájemce o náhradní rodinnou péči a osvojení*. Ostrava: Agentura Orange, 2021. 21 s. ISBN 978-80-7576-060-9.
10. NOVÁK, T., PRŮCHOVÁ, B. *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2005. 144 s. ISBN 978-80-247-1449-3.
11. NOVOTNÝ, P., IVIČIČOVÁ, I., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákon. Rodinné právo*. Praha: GRADA Publishing, 2017. 200 s. ISBN 978-80-247-5167-2.
12. PAZLAROVÁ, H. *Pěstounská péče, pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2016. 256 s. ISBN 978-80-262-1020-7.

13. PREUSS, O., ŠEDOVIÁ, N. *Dostupný advokát. Jak na běžné právní situace*. Praha: GRADA Publishing, 2023. 256 s. ISBN 978-80-247-4917-4.
14. PUGNEROVÁ, M., KVINTOVÁ, J. *Přehled poruch psychického vývoje*. Havlíčkův Brod: GRADA Publishing, 2016. 293 s. ISBN 978-80-271-9520-6.
15. ŘEZÁČ, K. *Potencialita dětí v náhradní rodinné péči ... od očekávání k autonomii*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2022. 378 s. ISBN 978-80-261-1073-6.
16. SEIFERT, B., ČELEDOVÁ, L. a KOL. *Základní pojmy praktického a posudkového lékařství*. Praha: Karolinum, 2014. 194 s. ISBN 978-80-246-2082-4.
17. ZEZULOVÁ, D. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, 2012. 197 s. ISBN 978-80-262-0065-9.

Internetové zdroje:

1. ANA DOPROVÁZENÍ. *Druhy pěstounské péče: Pěstounská péče*. [online]. 2012. [cit. 2025-02-08]. Dostupné z: WWW: <<https://www.a-na.cz/druhy-pestounske-pece/>>.
2. DIAKONIE, ČESKOBRAŤSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ. *Změny v úpravě výchovy a výživy dětí od 1.1. 2025*. [online]. 2024. [cit. 2025-02-11]. Dostupné z: WWW: <<https://zapad.diakonie.cz/zmeny-v-uprave-vychovy-a-vyzivy-nezletilych-deti-od-1-ledna-2025/>>.
3. DOSTUPNÝ ADVOKÁT. *Náhradní rodinná péče: možnosti a formy*. [online]. 2025. [cit. 2025-02-14]. Dostupné z: WWW: <<https://dostupnyadvokat.cz/blog/formy-nahradni-rodinne-pece>>.
4. DUHOVÁ SKLENĚNKA, Z. S. *Práva a povinnosti*. [online]. 2018. [cit. 2025-02-08]. Dostupné z: WWW: <<http://duhovasklenenka.cz/prava-a-povinnosti/>>.
5. MĚSTO PŘÍBRAM. *Oddělení sociálně-právní ochrany dětí*. [online]. 2025. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: WWW: <<https://pribram.eu/mestsky-urad/odbory-meu/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi/oddeleni-socialne-pravni-ochrany-deti.html>>.
6. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Formy náhradní rodinné péče: Formy náhradní rodinné péče ve zkratce*. [online]. 2019. [cit. 2025-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mpsv.cz/formy-nahradni-rodinne-pece>>.

7. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Legislativa a systém sociálně-právní ochrany: Co znamená, když se řekne sociálně-právní ochrana dětí?*. [online]. 2019. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: WWW: <<https://www.mpsv.cz/legislativa-a-system-socialne-pravni-ochrany/>>.
8. PRÁVO NA DĚTSTVÍ. *Práva a povinnosti pěstounů a poručníků*. [online]. 2013. [cit. 2025-02-07]. Dostupné z: WWW: <<https://www.pravonadetstvi.cz/vase-situace/mate-dite-v-nahradni-rodinne-peci/prava-a-povinnosti-osob-v-nahradni-rodinne-peci/prava-a-povinnosti-pestounu-a-porucniku/>>.
9. PRACEPROPRACOVNIKY. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí - § 27 a*. [online]. 2025. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: WWW: <<https://www.pracepropravniky.cz/zakony/zakon-o-socialne-pravni-ochrane-deti/paragraf-27a/>>.
10. STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA. SOCIOPOINT!!!. *Změny související s novelou Zákona o sociálně-právní ochraně dětí*. [online]. 2024. [cit. 2025-02-11]. Dostupné z: WWW: <<https://socialniveci.ostrava.cz/zmeny-souvisejici-s-novelou-zakona-o-socialne-pravni-ochrane-deti/>>.
11. STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE. *Adopce neboli osvojení: Adopce neboli osvojení*. [online]. 2025. [cit. 2025-02-08]. Dostupné z: WWW: <<https://nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/adopce-neboli-osvojeni/>>.
12. STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE. *Poručenství, pokud poručník o dítě osobně pečuje: Co je to poručenství*. [online]. 2025 [cit. 2025-01-20]. Dostupné z: WWW: <<https://nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/porucenstvi/>>.
13. STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE. *Svěření do péče jiné osoby: Co je to svěření do péče jiné osoby*. [online]. 2025 [cit. 2025-02-07]. Dostupné z: WWW: <<https://nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/svereni-do-pece-jine-osoby/>>.
14. STŘEDISKO SOCIÁLNÍ PREVENKCE OLOMOUC. *Svěřenectví – nové možnosti podpory od 1.1.2025!*. [online]. 2024 [cit. 2025-02-07]. Dostupné z: WWW: <<https://www.ssp-ol.cz/aktuality/dulezita-oznameni/sverenectvi-nove-moznosti-podpory-od-1-1-2025>>.
15. ŠANCE DĚTEM. *OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí*. [online]. 2025. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: WWW: <<https://sancedetem.cz/slovník/ospod-organ-socialne-pravni-ochrany-deti>>.

16. ÚŘAD PRO MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ. *Náhradní rodinná péče v České republice*. [online]. 2025. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: WWW: <<https://www.umpod.cz/web/cz/nahradni-rodinna-pece-v-ceske-republice>>.
17. ZÁKONY PRO LIDI. SBÍRKA ZÁKONŮ. *Usnesení č. 2. 1993 Sb.: Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky*. [online]. 2021. [cit. 2025-02-11]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>>.
18. ZÁKONY PRO LIDI. SBÍRKA ZÁKONŮ. *Zákon č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník*. [online]. 2025. [cit. 2025-02-11]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>>.
19. ZÁKONY PRO LIDI. SBÍRKA ZÁKONŮ. *Zákon č. 292/2013 Sb.: Zákon o zvláštních řízeních soudních*. [online]. 2025. [cit. 2025-02-12]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292>>.
20. ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon č. 359/1999 Sb.: Zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. [online]. 2025. [cit. 2025-02-11]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>>.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- Orgán sociálně-právní ochrany dětí Příbram – roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2023

Seznam zkratk

Bakalářská práce – práce

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

NRP – náhradní rodinná péče

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Náhradní rodinná péče	12
Obrázek 2: Ministerstvo práce a sociálních věcí	28
Tabulka 1: Počet osob vykonávající NRP v roce 2023	49
Tabulka 2: Počet dětí umístěných do NRP v roce 2023	50
Tabulka 3: Počet odebraných dětí z péče rodičů v roce 2023	50
Tabulka 4: Faktory ovlivňující výběr NRP	51

Seznam příloh

- I. Otázky rozhovoru pro sociální pracovníce OSPOD Příbram
- II. Otázky rozhovoru pro pěstouny
- III. Otázky rozhovoru pro osvojitele

Otázky rozhovoru pro pracovnice OSPOD Příbram

---

1. Co Vás přivedlo k práci v OSPOD?
2. Jaké jsou podle Vás největší výhody a nevýhody práce v OSPOD?
3. Jaký je obecný postup při výběru náhradní rodiny pro konkrétní dítě?
4. Jaké jsou nejčastější důvody, proč je dítě umístěno do náhradní rodiny?
5. Jaké jsou Vaše zkušenosti s různými typy NRP?
6. Jak hodnotíte efektivitu současného systému výběru NRP?
7. Jaké jsou Vaše pocity ohledně současné legislativy týkající se NRP?
8. Myslíte si, že je systém dostatečně pružný, aby reagoval na individuální potřeby dětí a náhradních rodin?
9. Jaká opatření by podle Vás mohla zlepšit efektivitu systému?
10. Jaké jsou podle Vás největší překážky při zajištění co nejhodnější péče o děti v NRP?
11. Jaké jsou podle Vás dlouhodobé dopady výběru nevhodné rodiny na dítě?
12. Jakým způsobem se snažíte minimalizovat riziko, že dítě bude opakovaně přesouváno mezi různými náhradními rodinami?
13. Jaká je role biologických rodičů v procesu výběru náhradní rodiny?
14. Jaká je role spolupráce s dalšími odborníky (psychologové, pedagogové, soudy) při rozhodování o umístění dítěte?

Otázky rozhovoru pro pěstouny

---

1. Co Vás vedlo k rozhodnutí stát se pěstounem?
2. Jak dlouho jste pěstounem?
3. Kolik dětí máte nebo jste měly v pěstounské péči? Z jakých rodin nejčastěji pochází?
4. Jak jste se dozvěděl/a o možnosti stát se pěstounem?
5. Dostal/a jste dostatek informací o pěstounské péči ještě před začátkem procesu? Popřípadě jaké informace Vám chyběly?
6. Jak by se podle Vás mohla zlepšit informovanost veřejnosti o pěstounské péči?
7. Jak byste popsal/a proces, kterým jste si prošel/a, než jste se stala pěstounem?
8. Jak jste byl/a spokojen/a s procesem, kterým jste si prošel/a? Co by se podle Vás dalo zlepšit?
9. Jaké druhy podpory jste získal/a od státu během a po procesu NRP?
10. Co by se mělo změnit v systému podpory pěstounů, co Vám chybí?
11. Jak byste zhodnotil/a komunikaci s pracovníky sociálních služeb?
12. Jaké služby Vám poskytuje organizace, která Vám zprostředkovala pěstounskou péči?
13. Jaké konkrétní služby, byste považoval/a za užitečné?
14. Jaké jsou podle Vás důležité faktory pro úspěšnou spolupráci?
15. Jaké překážky vidíte ve spolupráci mezi různými institucemi, které se podílejí na životě pěstounské rodiny?
16. Jak by se měl zlepšit proces přiřazování dětí k pěstounům?
17. Jaké jsou podle Vás největší potřeby pěstounů, které nejsou dostatečně řešeny?
18. Jaké by měly být priority veřejné politiky v oblasti pěstounské péče?

Otázky rozhovoru pro osvojitele

---

1. Co Vás vedlo k rozhodnutí stát se osvojitelem?
2. Kolik dětí jste osvojil/a?
3. Co pro Vás bylo při výběru dítěte nejdůležitější?
4. Jaké byly Vaše představy o dítěti, které jste chtěli osvojit, před zahájením procesu?
5. Jak byste popsal/a konkrétní proces, kterým jste si prošel/a?
6. Myslíte si, že jste během celého procesu dostal/a dostatek informací a podpory?
7. Jaké byly Vaše největší obavy během výběrového procesu?
8. Jaká byla Vaše spolupráce s úřady a organizacemi, které se osvojením zabývaly?
9. Jaké konkrétní změny byste navrhl/a v systému veřejné správy, aby se proces osvojení stal efektivnějším a příjemnějším pro budoucí osvojitele?
10. Jaké by podle Vás měly být ideální podmínky pro úspěšné zvládnutí role osvojitele?
11. Jak dlouho trval celý proces schvalování jako budoucího osvojitele?
12. Prošel/a jste si nějakými komplikacemi případně zdržením během schvalovacího procesu?
13. Myslíte si, že současný systém schvalování je dostatečně efektivní a rychlý?